

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

М. Г. Поліщук
Д. М. Моїсеєнко
К. Е. Косяченко

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ОКРЕМИХ
КАТЕГОРІЙ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ**

*Методичні рекомендації для підготовки
до семінарських та практичних занять*

(для здобувачів вищої освіти освітнього рівня «магістр»)

Дніпро
2022

УДК 347.9
П 50

*Схвалено Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ, протокол № 6 від 17.02.2022*

РЕЦЕНЗЕНТИ: **Воронова О.**, завідувач кафедри цивільного, адміністративного та фінансового права Інституту економіки та права Класичного приватного університету, кандидат юридичних наук, доцент;
Пічко Р., адвокат, кандидат юридичних наук, доцент.

Поліщук М. Г., Моїсеєнко Д. М., Косяченко К. Е.

П 50 Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ : метод. рекомендації для підготовки до семінарських та практичних занять (для здобувачів вищої освіти освітнього рівня «магістр») / Кол. авт. М. Г. Полищук, Д. М. Моїсеєнко, К. Е. Косяченко, Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2022. 68 с.

Укладачі: **М. Г. Поліщук**, к. ю. н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти ДДУВС;
Д. М. Моїсеєнко к. ю. н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти ДДУВС;
К. Е. Косяченко, к. ю. н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти ДДУВС.

Викладено методичні рекомендації для підготовки до семінарських та практичних занять з тем, передбачених навчальним планом з дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ». Для здобувачів освіти та викладачів юридичних закладів вищої освіти.

© Автори, 2022
© ДДУВС, 2022

ЗМІСТ

Вступ	4
Тематичний план	7
Перелік умовних скорочень	8
Перелік основної літератури до курсу	9
ТЕМА 1. Проблемні питання реалізації принципів цивільного процесуального права	19
ТЕМА 2. Актуальні проблеми позовного провадження. Спроцєні судові процедури. Перегляд судових рішень	27
ТЕМА 3. Особливості розгляду справ, що виникають з трудових правовідносин	38
ТЕМА 4. Особливості розгляду справ, що впливають з сімейних правовідносин	45
ТЕМА 5. Особливості розгляду справ, що виникають з цивільних правовідносин	51
Самостійна робота студентів	59
Індивідуальна робота студентів	59
Порядок проведення модульного та підсумкового контролю знань студентів	60
Рейтингова система оцінювання успішності навчання з дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» ...	62
Перелік питань для підсумкового контролю	65

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» є логічним продовженням вивчення курсу цивільного процесуального права.

Метою вивчення курсу «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» є засвоєння здобувачами освіти правових засобів і процедур, спрямованих на ефективний судовий захист прав, свобод та інтересів учасників цивільного процесу, передбачених ЦПК України, підготовка до практичної діяльності висококваліфікованих фахівців-правознавців.

Навчальна дисципліна «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» викладається здобувачам освіти рівня «Магістр» у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ протягом 2 семестру, що є запорукою глибокого та систематизованого вивчення цієї галузі знань. Цей курс є містить поглиблені знання про порядок та методи захисту невизнаних, оспорюваних, порушених прав в порядку цивільного судочинства.

Предмет навчальної дисципліни – суспільні відносини у сфері здійснення правосуддя у цивільних справах. Зокрема, знання про практику застосування принципів цивільного процесуального права, новели у цивільному провадженні, особливості розгляду спорів, що впливають з сімейних, цивільних, трудових правовідносин.

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» містять детальні вказівки щодо підготовки до кожної теми практичного та семінарського заняття, перелік основної літератури до навчального курсу та додаткової до кожної теми практичного та семінарського заняття, перелік питань, що виносяться на обговорення в межах семінарських занять, завдання для практичних занять, ключові поняття до кожної теми семінарського заняття, тематику рефератів та схем, зміст індивідуальної та самостійної роботи студентів, порядок проведення модульного та підсумкового контролю знань студентів, основні положення рейтингової системи оцінювання успішності навчання, а також питання до підсумкового контролю.

За своєю структурою методичні рекомендації складаються з теоретичних запитань для самоконтролю, тестових та практичних завдань, а також задач, що дозволяють здобувачам освіти перевірити засвоєні знання, вирішення яких сприятиме належному їх застосуванню.

До кожної теми додається список необхідної літератури – законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, навчальних та наукових джерел.

При підготовці здобувачів освіти до занять з дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» використовуються такі методи навчання: організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності, стимулювання і мотивації навчальної діяльності, контролю і самоконтролю.

Цивільне процесуальне законодавство України останнім часом активно реформується і навчальний посібник підготовлено з урахуванням змін, що відбулися впродовж 2017 року.

При вивченні навчальної дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» здобувачі освіти повинні **засвоїти:**

Загальні компетентності, такі як:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області, професійної діяльності; основних концепцій права, фундаментальних положень, базових категорій і юридичних понять;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права;
- здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти;
- здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції;
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності;
- здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації;
- здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування;
- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Спеціальні компетентності, такі як:

- тлумачити та застосовувати основні інститути цивільного процесуального права України, які регулюють процесуальний порядок розгляду і вирішення справ про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових та інших правовідносин;

- аналізувати судову практику з метою прийняття обґрунтованих рішень у спірних правовідносинах, складати процесуальні документи та використовувати роз'яснення постанов Пленуму Верховного Суду України на практиці;

- володіти загальнотеоретичними поняттями і категоріями;
- правильно, логічно, послідовно та обґрунтовано викладати свої думки про складні юридичні явища;
- використовувати теоретичні знання у юридичній практиці;
- знаходити необхідну юридичну та іншу літературу для поповнення своїх теоретичних знань;
- обґрунтовувати законність і доцільність правових рішень, які приймаються.

Основні завдання:

- зазначені у програмі і рекомендовані викладачем нормативні акти, що регулюють цивільні процесуальні правовідносини, галузеву юридичну літературу, досконало вивчити відповідно до програми основні категорії та інститути цивільного процесуального права, теоретичні проблеми і перспективи науки цивільного процесу в Україні, розуміти природу цивільних процесуальних правовідносин, процесуальний порядок здійснення цивільного судочинства, проблеми сучасного цивільного процесу та шляхи їх вирішення.

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» розраховані на студентів денного та заочного відділень Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ							
№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практичні заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Проблемні питання реалізації принципів цивільного процесуального права	18	6	2	2	2	12
2	Актуальні проблеми позовного провадження. Спрощені судові процедури. Перегляд судових рішень	18	6	2	2	2	12
3	Особливості розгляду справ, що виникають з трудових правовідносин.	18	6	2	2	2	12
4	Особливості розгляду справ, що виникають з сімейних правовідносин.	18	6	2	2	2	12
5	Особливості розгляду справ, що виникають з цивільних правовідносин.	18	6	2	2	2	12
	Разом за семестр	90	30	10	10	10	60
	<i>Форма підсумкового контролю</i>		<i>Залік</i>				
ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ							
1	Проблемні питання реалізації принципів цивільного процесуального права	18	2		2		16
2	Актуальні проблеми позовного провадження. Спрощені судові процедури. Перегляд судових рішень	18	2		2		16
3	Особливості розгляду справ, що виникають з трудових правовідносин	18	2			2	16
4	Особливості розгляду справ, що виникають з сімейних правовідносин	18	2			2	16
5	Особливості розгляду справ, що виникають з цивільних правовідносин	18	2			2	16
	Разом за семестр	90	10		4	6	80
	<i>Форма підсумкового контролю</i>		<i>Залік</i>				

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

КМУ – Кабінет Міністрів України;

ВР – Верховна Рада;

ВС – Верховний Суд;

ЗУ – Закон України;

ЦПК України – Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р.;

ЦК України – Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р.;

СК України – Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р.;

ГК України – Господарський кодекс України від 16.01.2003 р.;

ГПК України – Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р.;

КЗпП – Кодекс Законів про працю від 10.12.1971 р.;

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р.;

КАС України – Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р.;

ДРАЦС – державна реєстрація актів цивільного стану.

ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Конституція України та кодекси України

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254: *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 18.07.2010 р. № 2456-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51. Ст. 572.

3. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV: *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. Ст. 144.

4. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV: *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35. Ст. 446.

5. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII: *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X: *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III: *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. Ст. 88.

9. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV: *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3. Ст. 21.

10. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45; № 46-47; № 48. Ст. 552.

11. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13, № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.

12. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III: *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21. Ст. 135.

13. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV: *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.

14. Цивільно-процесуальний кодекс України від 23.06.2005 р. № 2709-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.

Закони України

15. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.

16. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 50, № 50-51. Ст. 384.
17. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III: *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5. Ст. 30.
18. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.
19. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 р. № 5073-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 25. Ст. 252.
20. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII: *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. Ст. 542.
21. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
22. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III: *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 13. Ст. 65.
23. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII: *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
24. Про державні лотереї в Україні: Закон України від 06.09.2012 р. № 5204-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 31. Ст. 369.
25. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV: *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31. Ст. 263.
26. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII: *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.
27. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 р. № 2614-XII: *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 43. Ст. 608.
28. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314
29. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. № 852-IV: *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 276.
30. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV: *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275.
31. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус: Закон України від 20.11.2012 р. № 5492-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 51. Ст. 716.
32. Про заборону грального бізнесу в Україні: Закон України від 15.05.2009 р. № 1334-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 38. Ст. 536.
33. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII: *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.

34. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. № 80-94-ВР: *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 31. Ст. 286.
35. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI: *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481.
36. Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001 р. № 2491-III: *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 41. Ст. 197.
37. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII: *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
38. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 р. № 2908-III: *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 15. Ст. 101.
39. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII: *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 23. Ст. 158.
40. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995 р. № 60-95-ВР: *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 10. Ст. 60.
41. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698- VII: *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.
42. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV: *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 29. Ст. 238.
43. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII: *Офіційний вісник України*. 2018. № 55. Ст. 1903.
44. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII: *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
45. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV: *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 47. Ст. 372.
46. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII: *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383.
47. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII: *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39. Ст. 380.
48. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 р. № 1682-VII: *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 44. Ст. 2041.
49. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III: *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 29. Ст.137.
50. Про поштовий зв'язок: Закон України від 04.10.2001 р. № 2759-III: *Офіційний вісник України*. 2001. № 43. Ст. 1918.
51. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III: *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 23. Ст. 118.
52. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII: *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12.
53. Про санкції: Закон України від 14.08.2014 р. № 1644-VII: *Відомості*

Верховної Ради України. 2014. № 40. Ст. 2018.

54. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229 XII: *Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст. 382.*

55. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 86-96-ВР: *Відомості Верховної Ради України. 1996. № 18. Ст. 78.*

56. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII: *Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.*

57. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI: *Відомості Верховної Ради України. 2011. № 38. Ст. 385.*

58. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV: *Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31. Ст. 268.*

Постанови Кабінету Міністрів України

59. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів: затверджено постановою Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)» від 07.12.2016 р. № 913: *Офіційний вісник України. 2016. № 98. Ст. 3192.*

60. Положення про Міністерство внутрішніх справ України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» від 28.10.2015 р. № 878: *Офіційний вісник України. 2015. № 89. Ст. 2972.*

61. Положення про Міністерство інфраструктури України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України» від 30.06.2015 р. № 460: *Офіційний вісник України. 2015. № 54. Ст. 1755.*

62. Положення про Міністерство юстиції України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України» від 02.07.2014 р. № 228: *Офіційний вісник України. 2014. № 54. Ст. 1455.*

Допоміжна наукова та інформаційна література

63. Ізарова І. О., Ханік-Посполітак Р. Ю. Цивільний процес України: Навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ: В. Д. Дакор. 2018. с. 276.

64. Курс цивільного процесу: підручник; за ред. В. В. Комарова. Харків: Право. 2011. с. 1352.

65. Цивільне процесуальне право: підручник; за заг. ред. І. С. Ярошенко. Київ: КНЕУ. 2014. с. 519.

66. Захватаєв В. Н. Коментарі до світової практики міжнародного комерційного арбітражу. Книга 2. Київ: Алерта, 2015. с. 810.

67. Захватаєв В. Н. Арбітражно-правові системи країн світу. К.: Алерта, 2017. 1066 с.
68. Андронов І. В. Судові рішення в цивільному процесі України: проблеми термінології: Актуальні проблеми держави і права. Вип. 66. 2012.
69. Актуальні проблеми виконавчого провадження: навч. посібник під ред. д.ю.н. І. В. Спасибо-Фатєєвої. К.: Центр комерційного права. 2009.
70. Аветисян Р. Н., Кройтор В. А.: 100 зразків заяв до суду з сімейних питань: наук. практ. посібник: Серія «Практика і закон». Харків: Юрсвіт, 2005.
71. Аветисян Р. Н., Кройтор В. А. Зразки позовних заяв за сімейними справам. Науково-практичний посібник. Серія «Практика і закон». Харків: Юрсвіт, 2006.
72. Вільчик Т. Адвокатура та громадянське суспільство у правовій державі: Право України. 2014. № 11. с. 243-250.
73. Глущенко С. Концептуальні нариси єдиної судової юрисдикції: Право України. 2014. № 11. 219-232 с.
74. Завальнюк В. В. Правосуддя в Україні: антропологічний вимір: Актуальні проблеми держави і права. 2012. Вип. 64. с. 16.
75. Костенко М. А. Рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом як міжнародний стандарт прав людини: Право і суспільство. 2014. №4. с. 20-26.
76. Кройтор В. А. Захист прав та інтересів у суді: наук. практ. посібник; 4-вид. Харків: Еспада. 2003.
77. В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова. Курс цивільного процесу: підручник. Харків. 2011. с. 1352.
78. Цивільний процес України: академічний курс: підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. за заг. ред. С. Я. Фурси. КНТ. 2009. с. 848.
79. Островська Л. А. Деякі аспекти представництва прокурором інтересів громадянина в суді: Актуальні проблеми держави і права. 2015. Вип. 65. с. 451-456.
80. Практика судів України в цивільних справах: бюл. законодавства і юрид. практики України. 1995. № 3.
81. Позовне провадження: монографія за ред. В. В. Комарова. Харків. 2011. с. 552.
82. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства; за заг. ред. В. В. Комарова. Харків. 2008.
83. Соколянський Д. В. Мирова угода сторін у цивільному судочинстві України: постановка проблеми: Актуальні проблеми держави і права. 2016. Вип. 66. с. 348-353
84. Фурса С. Я., Цюра Т. В. Докази і доказування у цивільному процесі: наук.-практ. посібник. Серія: Процесуальні науки. Київ: Вид-во Фурса С. Я. КНТ. 2005.
85. Цивільний процес: навч. посібник; за заг. ред. В. А. Кройтора.

Харків: Вид-во Харк. нац. ун-т внутр. справ. 2009. 266 с.

86. А. В. Андрушко, Ю. В. Білоусов, Р. О. Стефанчук. Цивільний процес: навчальний посібник за ред. Ю. В. Білоусова. К. Прецедент. 2005.

87. Цивільний процес України: Проблеми і перспективи: науково-практичний посібник. Київ: Вид-во Фурса С. Я. КНТ. 2007.

88. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар: у 2 т; за заг. ред. С. Я. Фурси. КНТ. 2007.

89. Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України: Академічний курс: підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. Концерн. 2005.

90. Штефан О. О. Позовне провадження у справах з авторських і суміжних правовідносин у цивільному судочинстві України. Київ. 2003. с. 236.

91. Ясинок М. М., Кройтор В. А. Принципи усності, безпосередності та безперервності в цивільному судочинстві: монографія. Харків. Еспада. 2007. с. 152.

92. Андрушко А. В. Принцип диспозитивності цивільного процесуального права України: автореф. дис. канд. юрид. наук: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ. 2002. с. 20.

93. Андрійцьо В. Д. Теоретичні проблеми доказування в цивільному судочинстві України: монографія. Ужгород: ТОВ «ІВА», 2014.

94. Васильєва-Шаламова Ж. В. Судова експертиза в цивільному процесі: автореф. дис. Київ, 2009.

95. Сакара Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах: автореф; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків. 2006. с. 20.

96. Кашперська Т. Ц. Окреме провадження у справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення для охорони сімейних прав та інтересів: автореф. дис. Київ, 2016. с. 22.

97. Кіреєва Н. О. Додаткове рішення в цивільному процесі як гарантія законного, обґрунтованого та справедливого судового рішення. Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю заснування кафедри цивільного процесу: Цивільний процес на зламі століть. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків. 20-21 жовтня. 2016. с. 106-109.

98. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного суду України: монографія. Харків: Право, 2012. с. 624.

99. Крушельницька Г. Л. Проблеми застосування інституту повороту виконання судового рішення в цивільних справах. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. с. 49-54.

100. Пільков К. М. Теорія і практика доказування у міжнародному комерційному арбітражі: монографія. Київ: Освіта України, 2016. с. 240.

101. Ткачук О. С. Проблеми реалізації судової влади у цивільному

судочинстві: монографія. Харків: Право, 2016. с. 600.

102. Ткачук О. С. Реалізація судової влади у цивільному судочинстві України: структурно-функціональний аспект: автореферат дис. д. ю. н. Харків. 2016.

103. Чурпіта Г. В. Захист сімейних прав та інтересів у порядку непозовного цивільного судочинства: моногр. Київ: Алерта, 2016. с. 434.

104. Фартушок В. Б. Тягар доказування в цивільному судочинстві: порівняльно-правове дослідження: автореф. дис. Київ, 2016.

105. Василина Н. В. Особливості позасудової форми захисту права власності: Актуальні питання публічного та приватного права. 2013. № 3 (03). с. 30.

106. Василина Н. В. Зміст цивільно-процесуального регулювання: Підприємство, господарство і право. 2017. 10. с. 16-21.

107. Василина Н. В. Процесуальний договір як показник модернізації правової системи України: *Development and modernization of the legal systems of Eastern Europe: experience of Poland and prospects of Ukraine*: Collective monograph. Vol. 3. Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. с. 2-17.

108. Василина Н. В. Судове примирення сторін: новела цивільного процесуального законодавства України: Право України. 2017. № 8. С. 27-32.

109. Василина Н. В. Процесуальний договір як показник модернізації правової системи України: *Development and modernization of the legal systems of Eastern Europe: experience of Poland and prospects of Ukraine*: Collective monograph. Vol. 3. Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. с. 2-17.

110. Василина Н. В. Мирова угода в рамках процедури примирення цивільного судочинства: Збірник наукових праць Міжнародна науково-практична конференція «Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства». Київ. В. Д. Дакор. 2017. с. 12.

111. Ізарова І. О. Спільні стандарти цивільного процесу в ЄС: загальна характеристика та перспективи реалізації. Наукові записки НаУКМА. 2018. Т. 194. с. 56-60.

112. Захарова О. С. Завдання цивільного судочинства. Деякі теоретичні проблеми. Адвокат. № 11. 2009. с. 10-13.

113. Грабовська О. О. Змагальна модель цивільного судочинства: поняття та природа: Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. 2012. № 90. с. 54-58.

114. Ізарова І. О. Проблеми реалізації принципу публічності під час ухвалення рішення суду в цивільному судочинстві: Право і суспільство. 2014. № 2. с. 61-66.

115. Кіресва Н. О. Строк апеляційного оскарження судових рішень: проблемні питання: Теоретичні та практичні проблеми держави і права України та країн Європейського Союзу: збірник наукових праць, присвячений пам'яті професора В. П. Пастухова. Київ: ДП «Прінт-Сервіс». 2017. с. 312-315.

116. Лейба Є. В. Поняття та сутність інституту відновлення втраченого судового провадження цивільного процесу: Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Вип. 34. с. 93-94.

117. Куцик К. В. Заходи процесуального примусу, які застосовуються до порушників порядку в залі судового засідання: Підприємництво, господарство і право. 2017. № 4. с. 19-23.

118. Куцик К. В. Визначення поняття «неповага до суду» Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи: матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. Ч.1. с. 157-161.

119. Коротенко Т. Ф. Вручення судових та позасудових документів відповідачу, який знаходиться за кордоном, у цивільному процесі України: Юридичні факти в системі правового регулювання: збірник наукових праць: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. Київ: ВД «Дакор», 2015. с. 280-287.

120. Резнік Г. О. Відновлення втраченого судового провадження у цивільних, господарських та адміністративних справах: Приватне право та підприємництво. 2015. Вип.14. с. 85-89.

121. Селівон М. Ю. Майбутнє арбітражу в Україні в контексті реформи процесуального законодавства. Селівон Право України. 2017. № 8. с. 109-121.

122. Фурса С. Я., Фурса Є. І. Тенденції реформування органів примусового виконання та виконавчого провадження в Україні: актуальні питання. Вісник виконавчого провадження. 2015. № 1. с.139-149.

123. Посполітак Р. Ю. Запровадження електронного правосуддя в цивільному судочинстві України. Право України. 2017. № 8. с. 122-129.

124. Цивільний процес: практикум, навчальний посібник; кол. авт.: Андрієвська Л. О., Нестерцова-Собакарь О. В., Новосад А. С. Дніпро: Вид-во Біла К. О. 2019. 284 с.

125. Цивільний процес Навчальний посібник: термінологічний словник. Поліщук М. Г., Андрієвська Л. О., Косяченко К. Е. Дніпро: Вид-во Біла К.О. 2020. 124 с.

126. Андрієвська Л. О. Свечнікова К. В. Третейські суди: альтернативна форма захисту законних прав людини та громадянина. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»: Ужгородський національний університет.* № 4, 2017. с. 65-68

127. Гриценко Л. Судовий контроль як процесуальна форма контролю за виконанням судового рішення через призму актуальної судової практики. *Вісник Національної асоціації адвокатів України.* 10 (57). 2019. с. 16-25.

128. Гончаренко Є. Судовий контроль за виконанням рішень: переваги та недоліки у господарському та цивільному процесі. *Юридична газета,* 34 (636). 2019. С. 22-23.

129. Гусев О. Класифікація електронних доказів у цивільному процесі України. *Підприємництво, господарство і право.* 2018. № 8.

130. Андрієвська Л. О., Фоміна Д. О. Врегулювання спору за участю судді. *Журнал східноєвропейського права.* 2019. № 62. с. 115-121

131. Андрієвська Л. О., Семенюк Ю. Р. Аналіз врегулювання спору за участі судді у цивільному процесі. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту*. 2019. вип. 55. с. 48-51.

132. Андрієвська Л. О., Копанева Д. Е. Проблемні питання представництва інтересів у цивільному процесі України. №12/2. 2019. с. 3-5

133. Андрієвська Л. О., Варбанський О. В. Цивільно-процесуальна норма права та норма конституційного права: співвідношення понять. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. № 5/2019. с. 98-100

134. Андрієвська Л. О., Скляр Д. О., Крупіцька А. В. Заочний розгляд справи, його значення та місце у цивільному процесі. *Правова позиція* №4 (25). 2019. с. 211-217

135. Андрієвська Л. О., Штепа В. М., Дерманська А. Г. Нові аспекти визначення розміру аліментів на дитину та порядок їх стягнення. *Журнал східноєвропейського права*. №70. 2019. с. 73-78

136. Андрієвська Л. О., Міцкевич В. О., Пащенко Ю. О. Електронні докази: вдале нововведення чи дефект законодавства. *Часопис цивілістики* №35. 2019. с. 65-68.

137. Цісар Г. І., Дяченко С. В. Реалізація принципу верховенства права через призму електронного судочинства: теоретичні та практичні підходи. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 6. Т. 1. С. 111-114.

138. Андрієвська Л. О. Участь прокурора в механізмі цивільно-правового захисту прав особи. Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний виміри» (25-26 квітня 2018 р. м. Суми). Суми : Сумськ. нац. аграрний ун-т. с. 7-10

139. Андрієвська Л. О., Возна Д. В. Особливості судово-психіатричної експертизи в цивільному судочинстві. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Правова держава: історія, сучасність та перспективи розвитку»*. 22.02.2019 р., м. Дніпро. с. 60-61

140. Андрієвська Л. О. Деякі питання розгляду судом справ про видачу та продовження обмежувального припису у цивільному процесі України. I *Міжнародна науково-практична інтернет-конференція Роль інтеграційних процесів у формуванні національних правових систем* 10-11 квітня 2020 р. м. Херсон. С. 102-105.

141. Андрієвська Л. О. Законна сила судових рішень в цивільному процесі. *Міжнародна науково-практична конференція молодих науковців, аспірантів і здобувачів вищої освіти «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки»*. 21-22 травня 2020 року м. Рівне. с. 108-111.

142. Андрієвська Л. О. Проблемні питання дослідження електронних доказів у цивільному процесі. *Перша Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів та викладачів закладів вищої освіти «Травневі правові читання», присвячену Дню науки в Україні*. 2020. с. 93-94.

143. Андрієвська Л. О. Удосконалення діяльності адвоката в цивільному процесі на прикладі міжнародно-правових стандартів. I *Міжнародна науково-*

практична конференція «Актуальні питання науки». 30 квітня 2020 року. с. 66-68.

144. Андрієвська Л. О., Скляр Д. О. Характеристика виконання судових рішень в Україні. *Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний виміри»*. 23 квітня 2020 р. м. Суми. с. 36-38.

145. Андрієвська Л., Прокопенко К. Правовий статус експерта в галузі права в цивільному процесі. Міжнародна науково-практична конференція молодих науковців, аспірантів і здобувачів вищої освіти. *«Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки»*. 21-22 травня 2020 р. с. 85-86.

146. Андрієвська Л. О. Особливості правового статусу експерта в галузі права в цивільному процесі України. *Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»*: зб. наук. праць. Переяслав, 2020. Вип. 64. с.150-152

147. Гусєв О. Класифікація електронних доказів у цивільному процесі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8.

148. Зімнік В. В. Електронні докази в цивільному процесі та їх застосування на практиці. *Актуальні питання вдосконалення діяльності Національної поліції України в сфері превенції та запобігання корупції*. 2017. с. 55-57.

149. Павлова Ю. С. Окремі аспекти допустимості електронних доказів у цивільному процесуальному законодавстві. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 5. С. 83-87.

150. Павлова Ю. С. Особливості збирання та процесуального закріплення електронних доказів у цивільному судочинстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. № 4. С. 76-80.

151. Павлова Ю. С. Правовий статус електронних доказів у світлі нового Цивільного процесуального кодексу України. *Право і суспільство*. 2017. № 6. С. 60-66.

152. Петренко В. С. Електронні докази як елемент інформаційних технологій у цивільному судочинстві. *Молодий вчений*. 2018. № 1. С. 111-115.

ТЕМА 1. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Семінарське заняття – 2 год./2 год.

1. Значення принципів цивільного процесуального права в сучасній правовій доктрині.
2. Сучасні підходи до класифікації принципів цивільного процесуального права.
3. Проблеми реалізації принципів гласності та відкритості у цивільному процесі.
4. Поняття та реалізація принципу пропорційності у цивільному процесі.
5. Новели у реалізації принципів змагальності та диспозитивності цивільного процесу.
6. Проблемні питання реалізації права на перегляд справи та оскарження судового рішення.
7. Проблемні питання впровадження електронного судочинства.
8. Сучасне розуміння принципу обов'язковості судових рішень.
9. Реалізація принципу неприпустимості зловживання процесуальними правами.
10. Реалізація принципу відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення.

Методичні вказівки для підготовки до семінарського заняття

У межах цього семінарського заняття слід розглянути поняття принципів цивільного процесуального права. Розглянути основні класифікації принципів цивільного процесуального права. Після загального аналізу системи принципів маємо можливість перейти до розгляду конкретних принципів цивільного судочинства.

Зокрема, у світі інтеграції України до європейської спільноти, а також, враховуючи суттєву новелізацію цивільного процесуального законодавства України, слід розглянути принципи гласності, відкритості, змагальності, диспозитивності, пропорційності, права на перегляд справи та оскарження судового рішення. Здобувач освіти має розуміти сучасний стан реалізації зазначених принципів, а також шлях їх трансформації та подальші перспективи розвитку.

Надайте визначення таких понять:

Система принципів цивільного процесуального права; принцип гласності; принцип відкритості; принцип змагальності; принцип диспозитивності; принцип пропорційності; право на перегляд справи та оскарження судового рішення; загальноправові принципи; міжгалузеві принципи; галузеві принципи; конституційні принципи.

Скласти схеми:

1. Система принципів цивільного процесуального права, їх класифікація:
 - ✓ за формою нормативного закріплення;
 - ✓ за роллю в регулюванні процесуально-правового становища суб'єктів правовідносин;
 - ✓ за значимістю, за їх змістом і сферою поширення.
2. Принципи цивільного процесуального права, закріплені Конституцією України.

Теми рефератів:

1. Принципи цивільного судочинства як процесуальна категорія.
2. Міжнародні стандарти цивільного судочинства.
3. Сучасне бачення принципів цивільного процесуального права.
4. Історія становлення принципів цивільного процесуального права України.
5. Співвідношення принципів гласності та відкритості цивільного процесу.
6. Запровадження електронного судочинства в Україні: реалії та перспективи.
7. Виконання судових рішень: проблемні питання та шляхи їх вирішення.
8. Поняття правових позицій Верховного суду та їх значення для правозастосовної діяльності.
9. Аналіз основних новел законодавства щодо порядку касаційного перегляду судових рішень.
10. Вплив судової практики ЄСПЛ на формування принципів національної системи цивільного судочинства.

Теоретичні питання для самоконтролю:

1. Що таке система принципів цивільного судочинства?
2. Які вам відомі класифікації принципів цивільного судочинства?
3. В яких джерелах закріплено принципи цивільного процесуального права?
4. Які принципи відносяться до міжгалузевих? Які принципи відносяться до галузевих?
5. Які принципи відносяться до принципів стадії судового розгляду?
6. Які принципи відносяться до загально-правових?
7. Що таке «активність суду у цивільному процесі» та як вона співвідноситься з принципами змагальності та диспозитивності? Що таке змагальність цивільного процесу? Що таке диспозитивність цивільного процесу?
8. Що таке пропорційність у цивільному процесі?
9. Що таке гласність цивільного процесу?
10. Що таке відкритість цивільного процесу? Що таке ЄСІКС?

Тестові завдання:

1. До принципів цивільного судочинства відносяться:

- а) Верховенство права, змагальність сторін, участь народу у здійсненні правосуддя.
- б) Забезпечення доведеності вини, розумність строків розгляду справи судом, диспозитивність.
- в) Змагальність сторін, презумпція невинуватості, пропорційність.
- г) Гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами, обов'язковість судового рішення, забезпечення права на апеляційний перегляд справи.

2. Змагальність сторін полягає в:

- а) Збиранні доказів судом за його ініціативою.
- б) Можливості суду активно втручатися в матеріально-правові відносини сторін.
- в) Праві суду вийти за межі позовних вимог.
- г) Обов'язку сторони довести ті обставини, на які вона посилається в обґрунтування вимог, або заперечення проти них.

3. Суд має право збирати докази з власної ініціативи у випадках:

- а) Необхідності додаткового з'ясування обставин по справі.
- б) За клопотанням учасника справи.
- в) Ніколи.
- г) Для захисту малолітніх чи неповнолітніх осіб або осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена.

4. Принцип пропорційності, зокрема, застосовується в:

- а) Нормах ЦПК, що регулюють порядок подання доказів сторонами.
- б) Нормах ЦПК, що регулюють застосування заходів забезпечення позову.
- в) Нормах ЦПК, що регулюють процесуальний статус третьої особи.
- г) Нормах ЦПК, що регулюють зміст судового рішення.

5. В якому випадку видалення особи з зали судового засідання не передбачене чинним процесуальним законодавством?

- а) Якщо особа перешкоджає веденню судового засідання.
- б) Якщо особа порушує порядок у залі суду.
- в) Якщо іншими учасниками процесу про це заявлено клопотання.
- г) Під час карантину, якщо особа не бере участі у судовому процесі.

6. Яка дія потребує окремого дозволу суду?

- а) Здійснення у залі судового засідання відеозйомки.
- б) Здійснення трансляції судового засідання.
- в) Здійснення у залі судового засідання фотозйомки.
- г) Здійснення у залі судового засідання аудіозапису.

7. Відповідно до принципу змагальності, суд не:

- а) сприяє врегулюванню спору шляхом досягнення угоди між сторонами;
- б) роз'яснює у випадку необхідності учасникам судового процесу їхні процесуальні права та обов'язки, наслідки вчинення або невчинення процесуальних дій;
- в) здійснює контроль за максимально можливою реалізацією прав учасниками процесу;
- г) запобігає зловживанню учасниками судового процесу їхніми правами та вживає заходів для виконання ними їхніх обов'язків.

8. Відступ від якого принципу можливий під час розгляду справи у спрощеному позовному провадженні?

- а) пропорційності;
- б) відкритості;
- в) гласності;
- г) від жодного.

9. Яка інформація не підлягає оприлюдненню у контексті реалізації принципу відкритості?

- а) Щодо суду, який розглядає справу та стадії розгляду справи.
- б) Щодо місця проживання учасників справи – фізичних осіб.
- в) Щодо руху справи з одного до іншого суду.
- г) Щодо учасників справи.

10. Хто не має права бути присутнім при розгляді справи у закритому судовому засіданні?

- а) Громадський захисник.
- б) Свідки.
- в) Сторони.
- г) Експерт.

Задача № 1

У судовому процесі суддя запропонував І. заявити клопотання про призначення судової експертизи.

Чи вірно вчинив суд? Якщо ні, то який принцип цивільного судочинства він порушив?

Задача №2

І. подав заяву про забезпечення позову про повернення позики у розмірі 5 тис. грн. шляхом накладення арешту на депозитний рахунок Т. Сума депозиту на рахунку 50 тис. грн. Суд постановив ухвалу про забезпечення позову.

Проаналізуйте ситуацію.

Задача №3

І. звернувся до суду із позовом до С. про стягнення заборгованості за розпискою. Під час попереднього розгляду справи, суддя з'ясував, що І. подав до канцелярії суду декілька аналогічних пакетів документів.

Якими мають бути дії судді?

Чи порушив І принципи цивільного судочинства? Якщо так, то який саме принцип було порушено?

Спеціалізована література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року (з наст. змінами і доповненнями) Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 4041, 42. Ст. 492.

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (з наст. змінами і доповненнями) Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.

4. Сімейний кодекс України від 10 лютого 2002 р. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. Ст. 135.

5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня. 1997 р. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 40. Ст. 263.

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого. 2006 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

7. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

8. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402>.

9. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. № 5076-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/conv>.

10. Про виконавче провадження: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1404-VIII. Верховна Рада України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.

11. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697>

12. Про судовий збір: Закон України від 08 липня 2011 р. № 3674-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17/conv>.

13. Балюк М. І. Практика застосування цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях та відповідях): коментарі, рекомендації, пропозиції. Харків. 2008. 708 с.

14. Васильєв С. В. Цивільний процес України: навч. посібник. Київ. 2013. 344 с.

15. Застосування судами цивільного і цивільного процесуального законодавства; за заг. ред. П. І. Шевчука. Київ. 2002. 416 с.

16. Зейкан Я. П. Адвокат: цивільні справи: метод. поради. Харків. 2013. 688 с.

17. Карнаух Т. В. Цивільне процесуальне право України: навч. посіб. К.: 2011. 400 с.

18. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків. 2012. 624 с.

19. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. Харків. 2010. 800 с.

20. Курс цивільного процесу: підручник; за ред. В. В. Комарова. Х.: 2011. 1352 с.

21. Навроцька Ю. В., Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б. Цивільне процесуальне право України: навчальний посібник (у схемах і таблицях); за заг. ред. Ю. В. Навроцької. Львів. 2013. 388 с.

22. Позовне провадження: монографія; за ред. В. В. Комарова. Харків. 2011. 522 с.

23. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: монографія; за заг. ред. професора В. В. Комарова. Харків. 2008. 928 с.

24. Сенік С. В. Цивільне процесуальне право: навч. посібник. Львів. 2010. 424 с.

25. Фурса С. Я. Цивільний процес України: Проблеми і перспективи: науково-практичний посібник. Київ. 2006. 448 с

26. Фурса С. Я., Фурса Є. І., Щербак С. В. Цивільний процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар: у 2 т.; за заг. ред. С. Я. Фурси. Київ. 2010. Т. 1. 1044 с.

27. Бичкова С. С. Цивільне процесуальне право України: підручник. К.: 2009. 760 с.

28. Цивільний процес України: академічний курс: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. С. Я. Фурси. Київ. 2009. 848 с.

29. Цивільний процесуальний кодекс: науково-практичний аналіз. З. Ромовська, Н. Шумська. Київ, 2013. 600 с.

30. Цивільний процес України: підручник; за заг. ред. Є. О. Харитонова, О. І. ХаритонОВОЇ, Н. Ю. Голубевої. Київ. 2012. 536 с.

31. Цивільний процес України: підручник; за заг. ред. М. М. Ясинка. К.: 2014. 744 с.
32. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути; за ред. В. В. Комарова. Харків. 2016. 848 с.
33. Андрушко А. В. Принцип диспозитивності цивільного процесуального права України: монографія. Харків. 2006. 172 с.
34. Величко О. Правова природа принципів рівності і рівноправності у цивільному процесі. *Юридичний журнал*. 2004. № 3. С. 118-122. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1083>
35. Кройтор В. А. Проблеми взаємодії диспозитивних засад та активності суду при здійсненні цивільного судочинства в Україні. Вчені записи Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. 2009. Том 22 (61). № 1. С. 135-141.
36. Луспеник Д. С. Роль суду в цивільному диспозитивному процесі. *Юридичний журнал*. 2004. № 6. С. 109-115. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1253>.
37. Луспеник Д. С. Суд у цивільному змагальному процесі. *Юридичний журнал*. 2004. № 5. С. 116-120. URL: www.justinian.com.ua/article.php?id=1156.
38. Неклеса Ю. В. Перспективи розвитку принципів диспозитивності та змагальності цивільного процесуального права України. *Форум права*. 2010. № 4. С. 667-672. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10njvppu.pdf>.
39. Неклеса Ю. В. Перспективи розвитку принципів диспозитивності та змагальності цивільного процесуального права. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2011. № 3. С. 74-77.
40. Неклеса Ю. В. Принцип диспозитивності цивільного процесуального права: проблеми дефініції. *Форум права*. 2010. № 3. С. 305-311 URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/index.htm>.
41. Немеш П. Ф. Судовий контроль за укладенням мирової угоди законним представником у цивільному процесі (аналіз судової практики). *Адвокат*. 2012. № 5 (140). С. 18-20.
42. Роботинська В. О. Становлення та еволюція принципу гласності цивільного процесу Київської русі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 3. Том 1. С. 141-144.
43. Роботинська В. О. Поняття та сутність гласності цивільного процесу. *Форум права*. 2015. № 1. С. 275-282. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2015_1_46.pdf.
44. Степурко С. І. Формальна визначеність та юридичний зміст принципу рівності сторін у цивільному судочинстві. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2008. Випуск 478. С. 71-75.
45. Тимошевська І. П. Принцип диспозитивності та участь в цивільному процесі органів і осіб, яким законом надано право захищати інтереси інших осіб. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2009. № 841. с. 93-99.
46. Тимченко Г. П. Подання позову і порушення справи в суді з огляду на

принципи цивільного процесуального права. *Часопис Київського університету права*. 2008. № 1. С. 106-112.

47. Фазикош Г. Змагальний тип цивільного судочинства та вплив змагальних процедур на судові рішення. *Право України*. 2002. № 12. С. 27-32.

48. Цувіна Т. Неупередженість суду у контексті практики Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2011. № 10. С. 304-312.

49. Шутенко О. В. Проблеми диспозитивності в цивільному процесі. Х.: 2004. 200 с.

50. Ярема А. Г. Належна судова процедура – важлива складова доступності правосуддя у цивільних справах (коментар до Постанови Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 р. № 2 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції»). *Вісник ВСУ*. 2009. № 8. С. 13-15.

51. Гусаров К. В. Реалізація окремих конституційних засад судової влади у цивільному процесуальному законодавстві України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. Вип. 3. Том 1. С. 74-77.

52. Ізарова І. Принцип публічності в цивільному процесі і його зміст. *Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка*. 2011. № 89. С. 66-69.

53. Ізарова І. О. Перспективи запровадження електронного правосуддя в цивільному судочинстві в Україні. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту*. 2014. Вип. 24. с. 44-47.

54. Лілопол І. М. Порівняльний аспект принципів цивільного процесуального права інших держав. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. Вип. 56. С. 156-162.

55. Короєд С. О. Активність суду та ініціативність сторін – основа ефективності цивільного судочинства. *Судова апеляція*. 2014. № 1 (34). С. 107-112.

56. Короєд С. О. Ефективність цивільного судочинства: окремі проблеми теорії і практики: монографія. Київ. Леся. 2013. 223 с. 37.

57. Короєд С. О. Окремі нормативно-процесуальні перешкоди ефективності цивільного. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту*. 2014. Вип. 24. Т. 2. С. 53-56.

58. Кудря Т. А. Зловживання цивільними процесуальними правами в контексті тлумачення окремих складових принципу диспозитивності. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту*. 2013. Вип. 21. Част. II. Том 1. С. 210-213.

59. Неклеса Ю. В. Цивільний процесуальний кодекс України: проблеми реалізації принципів змагальності й диспозитивності. *Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць*. 2010. Вип. 56. С. 180-186.

60. Степурко С. І. Процесуальні гарантії принципу рівноправності сторін у цивільному судочинстві. *Наук. вісник Чернівецького ун-ту: зб. наук. праць*. 2011. Вип. 559. с. 79-82.

ТЕМА 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ. СПРОЩЕНІ СУДОВІ ПРОЦЕДУРИ. ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ.

Семінарське заняття – 2 год./ 2 год.

1. Реалізація права на судовий захист: право на звернення до суду, право на пред'явлення позову, право на судові рішення.
2. Поняття позову, його елементи, види позовів. Право на позов і право на подання позову. Умови реалізації права на подання позову.
3. Позовне провадження (загальне або спрощене), як процесуальна форма судового процесу.
4. Особливості наказного провадження.
5. Загальні правила розгляду та вирішення справ окремого провадження.
6. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у цивільному процесі України.
7. Умови перегляду судових рішень у цивільних справах.
8. Гарантія забезпечення права на апеляційний перегляд справи.
9. Касаційне провадження цивільного судочинства.
10. Виконання судових рішень. Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Методичні вказівки для підготовки до семінарського заняття

Розглядаючи цивільне законодавство, слід звернути увагу на новели Цивільного процесуального кодексу України, який має на меті забезпечити повноцінне функціонування судової системи шляхом врегулювання порядку провадження у цивільних справах в судах у відповідності з Конституцією України, та законами України. Слід зазначити, що протягом останніх років до чинного Цивільного процесуального кодексу України було внесено значну кількість змін, якими вирішувалися окремі проблеми цивільного судочинства. Новий Цивільний процесуальний кодекс України регламентує порядок провадження в цивільних справах у судах України. Також в контексті підготовки масштабного оновлення цивільного законодавства України важливим завданням цивілістичної науки був постійний моніторинг судової практики, перш за все, постанов Цивільного касаційного Суду у складі Верховного Суду, а також постанов Великої Палати Верховного Суду по цивільних, а також господарських справах, особливо тоді, коли суд дає своє тлумачення відповідної правової норми в процесі її застосування. Ця практика повинна детально аналізуватися і враховуватися при уточненні змісту окремих цивільно-правових норм. «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» – навчальна дисципліна в системі вищої юридичної освіти, предметом якої є суспільні відносини, що виникають при здійсненні правосуддя у цивільних справах. Вивчення дисципліни базується на основі нормативних

актів, наукових і навчальних літературних джерел, судової практики, які розкривають сутність і процесуальну форму правосуддя щодо цивільних справ.

Надайте визначення таких понять:

Позовне провадження, учасники справи, заперечення, аргументи, стадія цивільного процесу, зміст позовної заяви, форма позовної заяви, провадження у справі, наказне провадження; судовий наказ; особи, які беруть участь у справі; стягувач; боржник; зміст судового наказу; видача судового наказу; окреме провадження, обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, судово-психіатрична експертиза, особа безвісно відсутня або оголошено померлою, надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності, усиновлення, факти що мають юридичне значення, відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі, визнання спадщини від умерлого, примусова госпіталізація до протитуберкульозного закладу, розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю; апеляційне оскарження; повноваження апеляційного суду; суб'єкти права апеляційного оскарження; об'єкт апеляційного оскарження; доповнення, зміна апеляційної скарги; межі розгляду справи апеляційним судом; відкриття провадження, суб'єкт, приєднання до касаційної скарги, негайне виконання, виконавчий документ, виконавчий лист, дублікат виконавчого листа, поновлення пропущеного строку, поворот виконання, виконавче провадження.

Скласти схеми:

- ✓ *Забезпечення позову в цивільному процесі.*
- ✓ *Реалізація права на судовий захист у суді першої інстанції.*
- ✓ *Етапи розгляду заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.*
- ✓ *Повноваження суду касаційної інстанції.*
- ✓ *Судовий контроль за виконанням рішень суду.*

Теми рефератів:

1. Категорії «позовне провадження» і «позов» у сучасній процесуальній доктрині та практиці.
2. Врегулювання спору за участю судді.
3. Правова природа судового наказу і його форма. Оскарження судового наказу і його виконання.
4. Процесуальні засоби порушення цивільного процесу у справах окремого провадження.
5. Теорія і практика функціонування інстанційного перегляду судових рішень у цивілістичному процесі.
6. Суть і значення стадії апеляційного оскарження, перегляду рішень і ухвал суду першої інстанції, що не набрали законної сили.
7. Касація як інститут цивільного процесуального права.

8. Право на звернення про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами».

9. Виконавчий лист як особлива форма процесуального документа в цивільному судочинстві.

10. Загальні умови третейського розгляду справи. Підвідомчість справ третейським судом. Третейська угода. Склад третейського суду.

Теоретичні питання для самоконтролю:

1. Види позовного провадження.
2. Відмінності наказного провадження від окремого провадження?
3. Чи можливо оскаржити судовий наказ в апеляційному та касаційному порядку?
4. Розкрийте поняття окремого провадження цивільного судочинства, його характерні ознаки та особливості.
5. У чому полягають суть і значення апеляційного провадження?
6. Проаналізуйте основні етапи становлення апеляційного провадження у цивільному процесуальному законодавстві.
7. Назвіть сучасні моделі перегляду судових рішень у порядку цивільного судочинства видаються Вам найефективнішими?
8. Вкажіть основні етапи становлення касаційного провадження у цивільному процесуальному законодавстві.
9. Визначте особливості реалізації права на касаційне оскарження судових рішень.
10. Повноваження суду у процесі виконання судового рішення.

Практичне заняття – 2 год./ 0 год.

Тестові завдання

1. Яким поняттям (терміном) охоплюються визначення частини судового провадження, що об'єднує сукупність (систему) процесуальних дій суду і учасників судового процесу для дослідження визначеної нормами ЦПК мети?

- а) етап провадження;
- б) стадія провадження;
- в) частина провадження;
- г) вид провадження.

2. Які обставини є предметом доказування?

- а) що не підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або не мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення;
- б) що підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше

значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення;

в) що мали місце в минулому та мали свідків;

г) що підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і не підлягають встановленню при ухваленні судового рішення, тому що є такими, що не потребують свого доказування.

3. Юрисдикція, за якою розгляд певної категорії цивільних справ належить виключно до компетенції суду є:

а) альтернативна;

б) виключна;

в) договірна;

г) імперативна.

4. Неможливість вирішення в окремому провадженні спору про право не означає безспірності цього виду судочинства взагалі. У певних випадках в окремому провадженні можуть вирішуватися спори, але спори не про право, а спори про...

а) вимоги;

б) дію;

в) факт;

г) підстави.

5. Хто має право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково:

а) підозрюваний, обвинувачений, його законний представник чи захисник;

б) прокурор;

в) ніхто немає право оскаржувати рішення суду першої інстанції;

г) учасники справи, а також особи, які не брали участі у справі, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси та (або) обов'язки.

6. Про відкриття апеляційного провадження у справі суд апеляційної інстанції постановляє:

а) ухвалу;

б) постанову;

в) клопотання;

г) рішення.

7. Вкажіть стадію цивільного процесу (судочинства) основною метою якої є перегляд рішень (ухвал) суду першої інстанції, що не набрали законної сили?

а) апеляційне провадження;

б) касаційне провадження;

- в) перегляд судових рішень Верховним Судом;
- г) провадження у зв'язку з нововиявленими або виключними обставинами.

8. Спосіб оскарження рішень і ухвал суду першої інстанції, які були предметом розгляду у апеляційному порядку, у зв'язку з порушенням матеріального і процесуального закону, а також рішень і ухвал суду апеляційної інстанції – це:

- а) касація;
- б) апеляція;
- в) право касаційного оскарження;
- г) перша інстанція.

9. Рішення і ухвали суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, а також рішення і ухвали апеляційного суду – з підстав неправильного застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права – це:

- а) об'єкт касаційного оскарження;
- б) право касаційного оскарження;
- в) підстави касаційного оскарження;
- г) суть касаційного провадження.

10. В якому випадку виконавчий документ повертається стягувачу без прийняття до виконання?

- а) стягувач подав письмову заяву про повернення виконавчого документа;
- б) пропущено встановлений законом строк пред'явлення виконавчого документа до виконання;
- в) стягувач відмовився залишити за собою майно боржника, нереалізоване під час виконання рішення, за відсутності іншого майна, на яке можливо звернути стягнення;
- г) у боржника відсутнє майно, на яке може бути звернено стягнення, а здійснені виконавцем заходи щодо розшуку такого майна виявилися безрезультатними.

Задача №1

Особа 1 звернулася до суду Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області із заявою про видачу судового наказу про стягнення аліментів з Особа 2. на утримання малолітньої доньки Цап А. В., у твердій грошовій сумі в розмірі 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, але не менше найнижчої межі, встановленої законом для дитини відповідного віку та не більше найвищої межі, встановленої законом на дитину відповідного віку, щомісячно, до досягнення дитиною повноліття.

Ухвалою судді Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 15 березня 2019 року відмовлено Особа 1 у видачі судового наказу про стягнення аліментів із Особа 2.

Після подачі апеляційної скарги, постановою Полтавського апеляційного суду від 12 червня 2019 року, ухвалу судді Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 15 березня 2019 року залишено без змін.

Після чого Особа 1 подала касаційну скаргу в якій просила скасувати ухвалу Автозаводського районного суду міста Кременчука Полтавської області від 15 березня 2019 року та постанову Полтавського апеляційного суду від 12 червня 2019 року і направити справу для продовження розгляду до суду першої інстанції, посилаючись на порушення судами першої та апеляційної інстанцій норм процесуального права. Проте, Касаційний цивільний суд ухвалою відмовив у відкриті касаційного провадження за касаційною скаргою, встановивши, що постанова апеляційного суду про залишення без змін ухвали суду першої інстанції щодо відмови у видачі судового наказу не підлягає перегляду судом касаційної інстанції.

Вирішіть справу

Чи правомірні дії суду касаційної інстанції?

Задача № 2

ОСОБА 1 звернулася до суду Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області із заявою про видачу судового наказу про стягнення аліментів з Особа 2. на утримання малолітньої доньки Цап А. В., у твердій грошовій сумі в розмірі 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, але не менше найнижчої межі, встановленої законом для дитини відповідного віку та не більше найвищої межі, встановленої законом на дитину відповідного віку, щомісячно, до досягнення дитиною повноліття.

Ухвалою судді Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 15 березня 2019 року відмовлено ОСОБІ 1 у видачі судового наказу про стягнення аліментів із ОСОБА 2 у зв'язку із тим, що отримана судом інформація не дає можливості встановити зареєстроване у встановленому законом порядку місце проживання (перебування) фізичної особи-боржника.

Згідно даних відділу реєстрації місця проживання фізичних осіб Центру обслуговування «Прозорий офіс» Броварської міської ради Київської області, інформація щодо реєстрації ОСОБА 2. в м. Бровари у відділі реєстрації місця проживання фізичних осіб Центр обслуговування «Прозорий офіс» Броварської міської ради відсутня.

ОСОБА 1 подала апеляційну скаргу до Полтавського апеляційного суду на ухвалу судді Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 15 березня 2019 року, посилаючись на порушення судом норм процесуального права, просить скасувати ухвалу суду першої інстанції, направити справу до суду першої інстанції для видачі судового наказу про стягнення аліментів.

В обґрунтування доводів апеляційної скарги ОСОБА 1 навела норми закону, якими врегульовані правовідносини із забезпечення права дитини на утримання від батьків, та зробила висновок, що суд помилково послався на приписи ч. 9 ст. 165 ЦПК України, оскільки ст. 28 ЦПК України встановлена альтернативна підступність цієї категорії справ.

Вирішіть справу

Чи правомірні дії суду першої інстанції?

Яке рішення повинен прийняти суд апеляційної інстанції?

Яка підсудність у даному випадку?

Задача № 3

ОСОБА 1, 25 червня 2019 року, через засоби поштового зв'язку звернулася до Верховного Суду з касаційною скаргою на ухвалу Дніпровського апеляційного суду від 06 червня 2019 року у справі за заявою Товариства з обмеженою відповідальністю «Дніпропетровськ газ збут» щодо видачі судового наказу про стягнення з ОСОБА 2 заборгованості за спожитий природний газ.

Проте, у поданій касаційній скарзі ОСОБА 1 не навела жодної підстави оскарження судового рішення в касаційному порядку.

Яке рішення повинен ухвалити суд?

Чи є не зазначення підстав оскарження судового рішення в касаційному порядку підставою для повернення касаційної скарги заявнику?

Спеціалізована література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року (з наст. змінами і доповненнями) Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 4041, 42. Ст. 492.

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (з наст. змінами і доповненнями) Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.

4. Сімейний кодекс України від 10 лютого 2002 р. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. Ст. 135.

5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 р. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 40. Ст. 263.

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

7. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

8. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402>.
9. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/conv>
10. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
11. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.
12. Про судовий збір: Закон України від 08 липня 2011 р. № 3674-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17/conv>.
13. Балюк М. І. Практика застосування цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях та відповідях): коментарі, рекомендації, пропозиції. Харків. 2008. 708 с.
14. Васильєв С. В. Цивільний процес України: навч. посібник. Київ. 2013. 344 с.
15. Застосування судами цивільного і цивільного процесуального законодавства; за заг. ред. П. І. Шевчука. Київ. 2002. 416 с.
16. Зейкан Я. П. Адвокат: цивільні справи: методичні поради. Харків. 2013. 688 с.
17. Карнаух Т. В. Цивільне процесуальне право України: навч. посіб. Київ. 2011. 400 с.
18. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків. 2012. 624 с.
19. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар. Цивільного процесуального кодексу України. Харків. 2010. 800 с.
20. Курс цивільного процесу: підручник; за ред. В. В. Комарова. Харків. 2011. 1352 с.
21. Навроцька Ю. В., Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б. Цивільне процесуальне право України: навчальний посібник (у схемах і таблицях); за заг. ред. Ю. В. Навроцької. Львів. 2013. 388 с.
22. Позовне провадження: монографія; за ред. В. В. Комарова. Харків. 2011. 522 с.
23. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: монографія; за заг. ред. професора В. В. Комарова. Харків. 2008. 928 с.
24. Сенік С. В. Цивільне процесуальне право: навч. посібник. Львів. 2010. 424 с.
25. Фурса С. Я. Цивільний процес України: Проблеми і перспективи: науково-практичний посібник. Київ. 2006. 448 с
26. Фурса С. Я., Фурса Є. І. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар: у 2 т.; за заг. ред. С. Я. Фурси. Київ, 2010. Т. 1. 1044 с.
27. Бичкова С. С. Цивільне процесуальне право України: підручник. Київ. 2009.

760 с.

28. Цивільний процес України. Академічний курс: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. С. Я. Фурси. Київ. 2009. 848 с.

29. Цивільний процесуальний кодекс: науково-практичний аналіз. З. Ромовська, Н. Шумська, Н. Шумська. Київ. 2013. 600 с.

30. Цивільний процес України: підручник; за заг. ред. Є. О. Харитоновна, О. І. Харитонової, Н. Ю. Голубевої. Київ. 2012. 536 с.

31. Цивільний процес України: підручник; за заг. ред. д. ю. н., доцента М. М. Ясинка. Київ. 2014. 744 с.

32. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути; за ред. В. В. Комарова. Харків. 2016. 848 с.

33. Бонтлаб В. В. Процесуальні строки у контексті удосконалення цивільного судочинства: науково-правовий аспект. *Держава і право. Збірник наукових праць*. 2015. Випуск 67. С. 179-188.

34. Буга В. В. Загальні положення про обчислення, поновлення, продовження та зупинення процесуальних строків в цивільному процесуальному праві України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 3. Том 1. С. 80-84.

35. Заборовський В. В. Граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу у цивільному процесі України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 1. С. 78-80.

36. Заборовський В. В. Закон України «Про судовий збір»: позитивні та негативні аспекти закону. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2011. Випуск 16. С. 96-97.

37. Заборовський В. В. Критерії обмеження розміру компенсації витрат на правову допомогу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Випуск 24. Том 2. С. 40-43.

38. Заборовський В. В. Правова природа витрат на правову допомогу цивільному процесі України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Вип. 23. Частина I. Том 1. С. 210-213.

39. Захарова О. С. Проблеми процесуального примусу у цивільному у процесі України. *Вісник Академії адвокатури України*. 2010. Вип. 2. С. 134-136.

40. Курило М. П. Щодо необхідності подовження окремих процесуальних строків. *Часопис Київського університету права*. 2013. №3. С. 167-171.

41. Кучер В. О. Видалення із залу судового засідання як захід процесуального. *Науковий вісник Львівського держ. ун-ту внутр. справ*. 2015. № 2. С. 88-96.

42. Плева В. А. До питання вдосконалення цивільного процесуального законодавства України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Випуск 23. Частина II. Том 1. С. 160-163.

43. Позовне провадження: монографія; за ред. В. В. Комарова. Х.: Право. 2011.

522 с.

44. Рожнов О. В. Деякі питання регламентації строків у цивільному судочинстві. *Проблеми законності*. Харків. 2004. Вип. 67. С. 55-61.

45. Ізарова І. О., Ханик-Посполітак Р. Ю. Цивільний процес України: навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів. Київ: ВД «Дакор». 2018. 276 с.

46. Старих С. Навіщо нам наказне провадження коли є спрощене позовне. *Обозреватель*. URL: <https://www.obozrevatel.com>.

47. Шабалін А. Деякі питання доказування у спрощеному цивільному провадженні (наказне провадження). *Теорія і практика інтелектуальної власності*. № 1. 2018. с. 43-53

48. Кашпеська Т. Ц. Особи, які беруть участь у справах окремого провадження про встановлення фактів, що мають значення для охорони сімейних прав та інтересів. *Науковий вісник національної академії внутрішніх справ*. №3. 2015. С. 166-172.

49. Рогач О. Я. Особливості доказування та системи доказів у справах щодо встановлення фактів, що мають юридичне значення. *Серія Право*. Вип. 35. Частина I. Том 2. С. 24-28.

50. Бичкова С. С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження. Київ: Атіка. 2011. 420 с.

51. Чурпіта Г. В. Деякі аспекти суб'єктного складу справ окремого провадження, що виникають із сімейних правовідносин. *Юридична наука*. 2011. № 6. С. 46-52.

52. Ясинок М. М. Актуальні питання прикладної цивілістики у сфері складання процесуальних документів: науково-практичний посібник. Київ: Вид-во «Правова єдність». 2015. 814 с.

53. Дем'янова О. В. Заява про апеляційне оскарження: окремі питання правового регулювання. *Університетські наукові записки*. 2005. № 4. С. 114-116.

54. Дрішлюк А. І. Деякі питання зловживання правом на апеляційне оскарження судових рішень за цивільним процесуальним законодавством України. Зловживання цивільними процесуальними правами: шляхи протидії: *матер. круглого столу* (27 листопада 2015 р.). Одеса: Фенікс. 2015. С. 10-12.

55. Заїка Ю. В. Право на оскарження судового рішення проблем цивільного права та процесу: *матеріали наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті*

О. А. Пушкіна, 27 травня 2016 р. Харків: ХНУВС. 2016. С. 54-56.

56. Захарова О. С. Проблемні аспекти визначення меж розгляду справ судом апеляційної інстанції. Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні: *матер. Міжнар. наук.-практ. конф. ім. Ю. С. Червоного*. Одеса: Фенікс. 2015. с. 61-64.

57. Захарова О. С. Сутність інституту апеляції в цивільному процесі України. 2015. №12. С. 129-131.

58. Згама А. О. Апеляційний перегляд судових актів за цивільним, господарським та адміністративним процесуальним законодавством: питання уніфікації та диференціації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 1. С. 67-70.

59. Помазанов А. В. Здійснення права на касаційне оскарження та відкриття касаційного провадження. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. Випуск 2 (38). 2018. С.132-136.

60. Помазанов А. В. Деякі аспекти сутності та змісту касаційного перегляду у цивільному процесі України. *Підприємництво, господарство і право*. Вип. 12. 2017. С. 58-62.

61. Помазанов А. В. Касаційний перегляд судових рішень у цивільному процесі України: дис. доктора філософії. Київ. 2019. с. 252

62. Помазанов А. В. Правові наслідки касаційного перегляду судових рішень у цивільних справах. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Право, як ефективний суспільний регулятор»*. Львів. 2019. с. 52

63. Помазанов А. В. Предмет касаційного перегляду у цивільному процесі України. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні»*. Харків. 2018. с. 77-79

64. Помазанов А. В. Касаційне провадження у цивільному процесі України в контексті міжнародних стандартів судочинства. *Приватне право і підприємництво*. № 11. 2018. С. 84-89

65. Мінченко Р. М. Особливості відкриття касаційного провадження та підготовки справи до судового розгляду в касаційній інстанції. URL: <http://www.apdp.in.ua/v57/64.pdf>.

66. Савчин Н. М. Судові помилки при розгляді та вирішенні цивільних справ.: дис. к. ю. н. 12.00.03. Київ. 2016. 212 с.

67. Яковлєв С. Сутність касаційного провадження та предметні повноваження суду касаційної інстанції. *Вісник академії правових наук України*. № 2. 2012. с. 141-150

68. Добош З. А. До питання про поняття нововиявлених обставин у цивільному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту*. 2017. №47 (1). С.120-123

69. Лавров В. Перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами у контексті права на справедливий судовий розгляд цивільних справ. *Підприємництво, господарство і право*. № 6. 2020. с. 39-43

70. Цувіна Т. А. Інститут конституційної скарги та перегляд судових рішень за виключними обставинами в контексті принципу верховенства права. *Прикарпатський юридичний вісник*. Вип. 3 (28). Том 1. 2019. с. 136-141

71. Дяченко С. В. Виконання судових рішень як заключна стадія цивільного процесу. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. с. 74-77

72. Гриценко Л. Судовий контроль як процесуальна форма контролю за виконанням судового рішення через призму актуальної судової практики.

Вісник національної асоціації адвокатів України. 10(57). 2019. с. 16-25.

73. Гончаренко Є. Судовий контроль за виконанням рішень: переваги та недоліки у господарському та цивільному процесах. *Юридична газета*, 34 (636). 2019. С. 22-23.

74. Жукевич І. В. Поняття, види та форми судового контролю за виконанням рішень у цивільних справах. *Наук.-інформ. вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького: Журнал.* Серія: Право. № 4 (16), 2017. с. 110-116.

75. Жукевич І. В. Реалізація судового контролю за виконанням рішень у цивільних справах. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал.* Серія Право. №7(19), 2019. с. 89-95.

ТЕМА №3. ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ З ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Семінарське заняття – 2 год./ 0 год.

1. Теоретико-правові проблеми розвитку трудового права в Україні.
2. Правове регулювання індивідуальних та колективних спорів: стан та перспективи розвитку в Україні.
3. Загальна характеристика законодавства, яке регулює порядок вирішення колективних трудових спорів.
4. Основні напрямки трудового розпорядку та дисципліни праці.
5. Особливості розгляду спорів, що впливають з стягнення заборгованості по заробітній платі.
6. Особливості розгляду спорів з поновлення на роботі.
7. Особливості розгляду спорів про правомірність накладення дисциплінарних стягнень.
8. Особливості розгляду спорів, що впливають з суміщення посад, переведення, зміни істотних умов праці.
9. Специфіка трудових спорів членів кооперативів та їх об'єднань, колективних сільськогосподарських підприємств, селянських (фермерських) господарств.
10. Особливості розгляду інших трудових спорів.

Методичні вказівки для підготовки до семінарського заняття

Розглядаючи дану тему слід акцентувати увагу на те, що трудове право складається з таких інститутів як: загальні положення, колективний договір, трудовий договір (контракт), робочий час і час відпочинку, нормування праці, оплата праці, гарантії та компенсації, трудова дисципліна працівників ОВС, охорона праці, пільги для працівників, які поєднують роботу з навчанням, гарантії при покладанні на працівників матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації, праця жінок, праця

молоді, індивідуальні трудові спори, професійні спілки та інше.

Надайте визначення таких понять:

Предмет трудового права: трудові відносини працівників і похідні від них інші відносини. Принципи порядку розгляду трудових спорів. Трудовий договір. Поняття контракту. Порядок його укладення. Тимчасові та сезонні працівники . Поняття робочого часу за трудовим правом. Гарантії у сфері робочого часу. Поняття і види часу відпочинку. Зовнішні джерела трудового права: міжнародні конвенції та рекомендації МОП, двосторонні міжнародні договори, рішення ООН у галузі соціального страхування і праці. Трудовий спір. Працівник. Позивач. Роботодавець. Відповідач. Суд.

Скласти схеми:

- ✓ Реформування трудового права України;
- ✓ Соціальний діалог;
- ✓ Санкції в трудовому праві;
- ✓ Специфіка розгляду трудових спорів ,що були предметом розгляду КТС;
- ✓ Співвідношення правового статусу роботодавців і профспілкових органів.

Теми рефератів:

1. Причини і умови виникнення трудових спорів.
2. Треті особи у трудових спорах.
3. Компетенція місцевих судів по розгляду трудових спорів.
4. Порядок звернення до суду про поновлення на роботі. Позовна заява зі справ про поновлення на роботі.
5. Розгляд у судах трудових спорів про відшкодування шкоди, завданої підприємству, установі, організації.
6. Індивідуальні трудові спори та органи, які їх розглядають.
7. Позасудовий порядок і строки розгляду трудових спорів.
8. Оскарження рішення комісії по трудових спорах.
9. Гарантії і компенсації у трудових правовідносинах.
10. Трудові спори з участю неповнолітніх.

Теоретичні питання для самоконтролю:

1. Загальна характеристика трудових спорів та причини їх виникнення.
2. Особливості розгляду індивідуальних трудових спорів про поновлення на роботі незаконно звільненого працівника.
3. Поняття і загальна характеристика колективних трудових спорів.
4. Правові проблеми фактичного допуску працівника до роботи.
5. Особливості строкових трудових договорів. Трудовий договір з неповнолітніми: правова характеристика.
6. Правові особливості випробування при прийнятті на роботу.

7. Суміщення і сумісництво – їх співвідношення за трудовим законодавством України.

8. Правова характеристика співвідношення переведень на іншу роботу і переміщення.

9. Особливості строків випробування при прийнятті працівників на роботу.

10. Трудовий договір і цивільно-правова угода – співвідношення. Правове значення умов трудового договору.

Практичне заняття – 2 год./ 2 год.

Тестові завдання

1. Як називається угода між працівником та роботодавцем (власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом, чи фізичною особою)?

- а) колективний трудовий договір;
- б) наказ про прийом на роботу;
- в) трудовий договір;
- г) заява про прийом на роботу.

2. Назвіть яким Законом України регулюються трудові відносини громадян України, які тимчасово працюють за її межами, та іноземних громадян?

- а) Про зайнятість населення;
- б) Про міжнародне публічне право;
- в) Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії;
- г) Про міжнародне приватне право.

3. Законодавство про працю регулює трудові відносини:

- а) усіх працівників державної форми власності;
- б) працівника та роботодавця;
- в) працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та виду діяльності;
- г) працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності і галузевої належності, а також осіб, які працюють за трудовим договором із фізичними особами.

4. Охарактеризуйте умови за якими фізичні особи можуть бути суб'єктами трудового права:

- а) досягнення певного віку;
- б) наявності відповідної професійної підготовки;
- в) наявності складного юридичного факту;
- г) підвищення кваліфікації (професії).

5. Назвіть основні риси, що об'єднують фізичних і юридичних осіб як суб'єктів трудового права:

- а) обов'язкове додержання норм трудового права;
- б) належність до державного устрою;
- в) можливість бути наймачем робочої сили;
- г) дотримання норм КЗпП.

6. Колективний трудовий спір – це розбіжності, що виникли між сторонами соціально-трудова відносин, щодо:

- а) встановлення нових або зміни існуючих соціально-економічних умов праці та виробничого побуту;
- б) укладення чи зміни колективного договору, угоди;
- в) виконання колективного договору, угоди або окремих їх положень;
- г) невиконання вимог законодавства про працю.

7. Органи, які розглядають індивідуальні трудові спори:

- а) примирна комісія;
- б) трудовий арбітраж;
- в) комісія із трудових спорів;
- г) міські (районні) суди.

8. Комісія по трудових спорах зобов'язана розглянути трудовий спір з дня подання заяви:

- а) у десятиденний строк;
- б) у місячний строк;
- в) у шестимісячний строк;
- г) у строк 2 тижні.

9. Рішення комісії по трудових спорах підлягає виконанню власником або уповноваженим ним органом:

- а) у триденний строк;
- б) у десятиденний строк;
- в) у місячний строк;
- г) у шестиденний строк.

10. Органи, які розглядають колективні трудові спори:

- а) примирна комісія;
- б) трудовий арбітраж;
- в) комісія із трудових спорів;
- г) міські (районні) суди.

Задача №1

Ф. працював у Енській загальноосвітній школі №1 на посаді завідуючого господарством. Наказом директора його було притягнуто до дисциплінарної відповідальності («догана»), за те, що він зневажливо ставився до інших працівників школи. Підставою для накладення наказу була доповідна записка вчителя музики К. Ф. не погодився із вказаним наказом, оскільки вважав, що порушено порядок накладання дисциплінарного стягнення, а в доповідній записці не зазначено конкретних фактів образливих висловлювань та зневажливого ставлення.

***Яким є порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності?
Який орган вповноважений розглядати спір, зазначений у фабулі?
Яке рішення має ухвалити цей орган?***

Задача №2

К. працював у ПАТ «Енерго» на посаді охоронця. Протягом січня-березня поточного року підприємство не виплачувало йому заробітну плату. У квітні К. подав заяву про звільнення. У тому ж місяці його було звільнено на підставі ч. 3 ст. 38 КЗпП.

***На які виплати має право К.?
Який алгоритм дій К. для захисту його порушених прав?
Який орган вповноважений розглядати спір, зазначений у фабулі?
Яке рішення має ухвалити цей орган?***

Задача №3

У. працював у Енській загальноосвітній школі №2 на посаді сантехніка. Під час виконання своїх професійних обов'язків він допустив нецензурні висловлювання в бік осіб, які робили монтаж водопостачальної системи. Вказані висловлювання почув директор школи та видав наказ про звільнення У. на підставі п. 3 ч. 1 ст. 41 КЗпП. У. з вказаним наказом не погодився, вважаючи, що п. 3 ч. 1 ст. 41 КЗпП до нього застосовано незаконно.

***Хто може бути звільнений на підставі п. 3 ч. 1 ст. 41 КЗпП?
Чи правомірно застосована вказана норма до сантехніка У.?
Який алгоритм дій У. для захисту його порушених прав?
Який орган вповноважений розглядати спір, зазначений у фабулі?
Яке рішення має ухвалити цей орган?***

Спеціалізована література

1. Андрійів В. М. Юридичний механізм забезпечення трудових прав працівників: монографія. Чернігів: Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці, 2011. 305 с.
2. Божко В. М. Засади правового регулювання оплати праці: теоретичний аспект: монографія. Полтава: Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка, 2011. 402 с.

3. Бортник С. М. Особливості правового регулювання реалізації трудових прав поліцейських в Україні: монографія. Харків: Константа, 2017. 402 с.
4. Венедіктов С. В. Теоретико-правові засади сучасної концепції трудового правовідношення в Україні: монографія. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 224 с.
5. Вишновецька С. В. Методологія науки трудового права: монографія. Київ: Ніка-Центр, 2014. 320 с.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України: наук.-практ. коментар; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків: Майдан, 2019. 256 с.
7. Жернаков В. В. Трудове правовідношення як складне явище в трудовому праві. Проблеми законності. 2009. Вип. 100. С. 134-147.
8. Жигалкін П. І. Судова практика та її значення для регулювання відносин у сфері праці: монографія. Харків: ФІНН, 2008. 544 с.
9. Заборона дискримінації – основна засада правового регулювання відносин у сфері праці: монографія; за наук. ред. проф. Ярошенка О. М. Х.: Юрайт, 2013. 360 с.
10. Закон України «Про Національну поліцію»: наук.-практ. комент. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка. Харків, 2016. 408 с.
11. Іншин М. І. Правове регулювання службово-трудова відносин в Україні: монографія. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. 337 с.
12. Коваленко О. О. Свобода волі працівника і роботодавця та її вплив на укладання, зміну та припинення трудового договору: монографія. Харків: ХНАДУ, 2015. 348 с.
13. Кодекс законів про працю України: наук.-практ. коментар; за ред. О. О. Погрібного, М. І. Іншина, І. М. Шопіної. Київ: Правова єдність, 2008. 456 с.
14. Костюк В. Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Вид. Карпенко В. М., 2012. 464 с.
15. Лазор В. В. Правове регулювання трудових спорів, конфліктів і порядок їх вирішення на сучасному етапі: монографія. Луганськ: Література, 2004. 352 с.
16. Лукаш С. С. Співвідношення централізованого і локального регулювання трудових відносин в умовах ринкової економіки: монографія. Харків: ФІНН, 2009. 368 с.
17. Мельник К. Ю. Проблеми правового регулювання трудових відносин службовців правоохоронних органів: монографія. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2009. 360 с.
18. Мельник К. Ю. Проблеми юридичних гарантій трудових прав працівників при укладенні, зміні та розірванні трудового договору: монографія. К. Ю. Мельник, А. О. Бабенко. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 240 с.
19. Мельник К. Ю. Трудове право України: підручник. Х.: Діса плюс, 2014.

480 с.

20. Мельничук Н. О. Договірне регулювання трудових відносин в нових економічних умовах: монографія. Київ: Хай-Тек Прес, 2012. 340 с.

21. Могілевський Л. В. Система трудового права України: монографія. Харків: Ніка Нова, 2016. 412 с.

22. Панасюк О. Т. Начитки трудового права. Лекція 5. Вчення про трудовий договір: навч. -практ. посіб. Київ: Алерта, 2017. 106 с.

23. Подорожній Є. Ю. Проблеми теорії та практики юридичної відповідальності у трудовому праві України: монографія. Харків: Ніка Нова, 2016. 402 с.

24. Проблеми правового регулювання виникнення трудових правовідносин з поліцейськими: монографія; за заг. ред. К. Ю. Мельника. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: У справі, 2017. 230 с.

25. Сімутіна Я. В. Юридичні факти в механізмі правового регулювання трудових відносин: монографія. Київ: Ніка-Центр, 2018. 436 с.

26. Слюсар А. М. Правовий статус суб'єктів трудового права України: теоретико-правовий аспект: монографія. Харків: ФІНН, 2011. 336 с.

27. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 11: Трудове право. С. М. Прилипко, М. І. Іншин, О. М. Ярошенко, та ін.; Нац. акад. прав. наук. України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Київ, 2018. 776 с.

28. Трудове право: підручник; за ред. В. В. Жернакова. Х.: Право, 2012. 496 с.

29. Трудове право України: академічний курс: підруч. для студентів вищ. навч. закл.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка. Київ: Ін Юре, 2014. 548 с.

30. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко, С. В. Мороз, К. А. Малиновська; за наук. ред. проф. Ярошенка О. М. Харків: Юрайт, 2013. 288 с.

31. Цесарський Ф. А. Еволюція поглядів на природу індивідуальних договорів про працю у правовій доктрині: монографія; Ін-т законодавства Верховної Ради України. Одеса: Фенікс, 2016. 360 с.

32. Шабанов Р. І. Концептуальні засади соціального захисту від безробіття: монографія; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків: ХНАДУ, 2015. 359 с.

33. Щотова Ю. М. Професійні спілки як особливий суб'єкт трудового права України: монографія. Київ: Генеза, 2014. 360 с.

34. Ярошенко О. М. Теоретичні та практичні проблеми джерел трудового права України: монографія. Харків: СПДФО Вапнярчук Н. М., 2006. 456 с.

ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ З СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Семінарське заняття – 2 год. / 0 год.

1. Процесуальні особливості розгляду справ, що впливають з сімейних правовідносин, у позовному провадженні.
2. Процесуальні особливості розгляду справ, що впливають з сімейних правовідносин, у наказному провадженні.
3. Процесуальні особливості розгляду справ, що впливають з сімейних правовідносин, в окремому провадженні. Факти, що мають юридичне значення, які впливають з сімейних правовідносин.
4. Особливості розгляду справ про розірвання шлюбу.
5. Особливості розгляду справ про стягнення та зміну розміру аліментів.
6. Особливості розгляду справ про поділ спільного майна подружжя. Шлюбний договір.
7. Особливості розгляду справ про визначення місця проживання дитини.
8. Особливості розгляду справ про визначення походження дитини і оспорювання батьківства.
9. Особливості розгляду справ про участь батьків у вихованні дитини.
10. Особливості розгляду справ про усиновлення.

Методичні вказівки для підготовки до семінарського заняття:

У межах цього семінарського заняття слід розглянути процесуальні особливості розгляду цивільних справ, що впливають з сімейних правовідносин, у різних видах цивільного провадження. Зокрема, слід звернути увагу на порядок розгляду справ про розірвання шлюбу у спрощеному позовному провадженні, порядок стягнення аліментів у порядку наказного провадження. Після цього, здобувачі освіти можуть перейти до обговорення особливостей розгляду окремих категорій справ. Зокрема, рекомендовано приділити увагу справам про стягнення та зміну розміру аліментів, про поділ спільного майна подружжя, про визначення місця проживання дитини, про визначення походження дитини і оспорювання батьківства, про участь батьків у вихованні дитини, про усиновлення. Окремий час слід приділити обговоренню справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення та впливають з сімейних правовідносин.

Надайте визначення таких понять:

Сімейні правовідносини, розірвання шлюбу, право на утримання, аліменти, шлюбний договір, місце проживання дитини, походження дитини, усиновлення.

Скласти схеми:

✓ *Алгоритму дії позивача при підготовці до подання заяви про усиновлення дитини.*

✓ Алгоритму розгляду справи про стягнення аліментів у наказному провадженні та перегляду розміру аліментів, призначених судовим наказом.

✓ Принципів, на яких ґрунтується розгляд справ, що впливають з сімейних правовідносин.

✓ Обов'язкових умов шлюбного договору.

✓ Передбачених законодавством процедур розірвання шлюбу.

Теми рефератів:

1. Особливості розгляду справ про стягнення аліментів.
2. Розгляд справ, що впливають з сімейних правовідносин в окремому провадженні.
3. Шлюбний договір: сучасна практика та перспективи.
4. Особливості встановлення проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу.
5. Особливості встановлення фактів реєстрації шлюбу, розірвання шлюбу, усиновлення.
6. Правові форми влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування.
7. Особливості шлюбних правовідносин за участю іноземних громадян.
8. Особливості розгляду справ про оспорювання батьківства (материнства).
9. Особливості розгляду справ про визнання шлюбу недійсним.
10. Режим окремого проживання подружжя (сепарація) за законодавством України.

Теоретичні питання для самоконтролю:

1. Які види сімейних справ розглядаються в порядку цивільного судочинства?
2. Які види сімейних справ розглядаються в порядку позовного провадження? Які у загальному, а які у спрощеному?
3. Які види сімейних справ розглядаються в порядку наказного провадження?
4. Які види сімейних справ розглядаються в порядку окремого провадження?
5. Що таке право на утримання? Які види аліментних правовідносин ви знаєте? В яких випадках аліменти присуджуються в частці заробітку, а в яких у твердій грошовій сумі?
6. Особливості стягнення заборгованості по аліментах з осіб, які не мають постійного заробітку.
7. Хто є учасниками справи про усиновлення дитини? В якому порядку розглядаються справи про усиновлення?
8. Який є алгоритм дій заявника перед поданням заяви про усиновлення дитини?
9. Що таке шлюбний договір? Які спори можуть виникати з його

приводу?

10. Які ви знаєте особливості порядку розгляду справ про поділ спільного майна подружжя? Що таке «участь батьків у вихованні дитини»?

Практичне заняття – 2 год./ 2 год.

Тестові завдання:

1. Чи розглядається судом позов про розірвання шлюбу під час вагітності дружини або до досягнення дитиною одного року:

а) так;

б) лише у випадку коли один із подружжя вчинив протиправну поведінку, яка містить ознаки кримінального правопорушення, щодо другого з подружжя або дитини;

в) ні;

г) лише у випадку коли один із подружжя вчинив протиправну поведінку, яка містить ознаки адміністративного або кримінального правопорушення, щодо другого з подружжя або дитини.

2. Чи можуть бути розглянуті сімейні спори в порядку спрощеного позовного провадження:

а) так;

б) ні;

в) лише спір про стягнення аліментів;

г) ні, окрім спорів про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплати додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, розірвання шлюбу та поділ майна подружжя.

3. Рішенням суду НЕ може бути позбавлено одного з подружжя права на утримання або обмежено його строком, якщо:

а) подружжя перебувало в шлюбних відносинах нетривалий час;

б) не було здійснено поділ спільного майна подружжя;

в) непрацездатність або тяжка хвороба того з подружжя, хто потребує матеріальної допомоги, була прихована від другого з подружжя при реєстрації шлюбу;

г) одержувач аліментів свідомо поставив себе у становище такого, що потребує матеріальної допомоги.

4. Заборгованість по аліментах з особи, яка не працює, визначається виходячи із середньої заробітної плати працівника для даної місцевості, якою на практиці вважається:

а) село/селище;

б) район;

в) область, м. Київ та Севастополь, АРК;

г) держава.

5. Підставами визнання шлюбу недійсним НЕ є:

а) порушення вимог щодо шлюбного віку;

б) вчинення щодо одного з подружжя кримінального правопорушення іншим членом подружжя;

в) порушення вимог щодо добровільності шлюбу;

г) порушення вимог щодо одношлюбності.

6. При поділі майна подружжя підлягає поділу:

а) житло, набуте внаслідок приватизації;

б) житло, набуте в порядку спадкування;

в) житло, набуте до шлюбу;

г) житло, набуте за кошти, отримані в кредит.

7. Шлюбний договір укладається:

а) в письмовій формі;

б) в усній формі;

в) в письмовій формі і нотаріально посвідчується;

г) в письмовій формі та посвідчується апостилом.

8. У порядку окремого провадження розглядається справа про:

а) поділ спільного майна за заявою одного з подружжя;

б) про розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей;

в) про визнання шлюбу недійсним;

г) про порядок участі одного з подружжя у вихованні дитини.

9. До розгляду справи про усиновлення повнолітньої особи в якості третьої особи обов'язково залучається:

а) орган опіки та піклування;

б) обов'язкове залучення третьої особи не передбачено законодавством;

в) орган реєстрації цивільного стану;

г) представник Національної поліції.

10. Проведення у спорі про стягнення аліментів може бути зупинене у випадку:

а) перебування учасника справи у довгостроковому службовому відрядженні;

б) при наявності спору про батьківство;

в) при наявності спору про порядок спілкування з дитиною;

г) при наявності спору про визначення місця проживання дитини.

Задача №1

К. заявила вимогу до Д. в порядку наказного провадження, про стягнення аліментів на утримання сина в розмірі $\frac{1}{4}$ заробітної плати Д. Енським районним судом було видано наказ про стягнення аліментів.

Отримавши судовий наказ, Д. не погодився з прийнятим рішенням, та в порядку ст. 170 ЦПК, звернувся до суду із заявою про скасування судового наказу. В заяві він обґрунтував свою незгоду з прийнятим рішенням тим, що, по-перше, він має на утриманні літню мати, тому не може надавати утримання дитині в такому розмірі, а, по-друге, він не впевнений в своєму батьківстві.

Що має зробити суд, отримавши вказану заяву?

Чи все вірно зробив Д.?

Який в цьому випадку існує механізм захисту порушення прав Д.?

Задача №2

К. звернулася до суду із позовом про визнання недійсним її шлюбу із М. В обґрунтування позову вона зазначила, що до вступу до шлюбу її примусили батьки, які з дитинства обіцяли батькам М., що К. вийде за нього заміж. Після державної реєстрації шлюбу, шлюбні відносини між подружжям не склалися, і М. переїхав жити в інше місто. У судовому засіданні М. надав рішення суду, яким шлюб між К. та М. є розірваним.

Вирішіть справу.

Задача №3

К. звернулася до суду із позовом до Е. про поділ спільного майна подружжя по $\frac{1}{2}$ кожному з подружжя. Серед майна, яке слід було розділити, зокрема, були зазначені будинок в м. Київ вартістю 10 млн. грн., 4 транспортних засоби загальною вартістю 6,5 млн. грн., яхта вартістю 9 млн. грн. та доля у статутному капіталі ТОВ «Нафатранс» вартістю 23 млн. грн.

У судовому засіданні Е. надав шлюбний договір, в якому передбачено, що у випадку розлучення К. отримує 5 % від спільного майна подружжя.

Вирішіть справу.

Як розподіляється спільне майно, якщо між подружжям укладено шлюбний договір, яким передбачено відступлення від передбаченого законом режиму спільної власності?

Який алгоритм захисту К. своїх прав?

Спеціалізована література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року (з наст. змінами і доповненнями). Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 4041, 42. Ст. 492.

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (з наст. змінами і доповненнями). Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
4. Сімейний кодекс України від 10 лютого 2002 р. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21-22. Ст. 135.
5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 р. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 40. Ст. 263.
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402>.
8. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/conv>.
9. Про виконавче провадження: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1404-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
10. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697>
11. Про судовий збір: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3674-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3674-17/conv>.
12. Балюк М. І. Практика застосування цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях та відповідях): коментарі, рекомендації, пропозиції. Харків. 2008. 708 с.
13. Васильєв С. В. Цивільний процес України: навч. посібник. Київ. 2013. 344 с.
14. Застосування судами цивільного і цивільного процесуального законодавства; за заг. ред. П. І. Шевчука. Київ. 2002. 416 с.
15. Зейкан Я. П. Адвокат: цивільні справи: метод. поради. Харків. 2013. 688 с.
16. Карнаух Т. В. Цивільне процесуальне право України: навчальний посібник. Київ. 2011. 400 с.
17. Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків. 2012. 624 с.
18. Кравчук В. М. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України. Харків. 2010. 800 с.
19. Курс цивільного процесу: підручник; за ред. В. В. Комарова. Х.: 2011. 1352 с.
20. Навроцька Ю. В., Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б. Цивільне процесуальне право України: навчальний посібник (у схемах і таблицях); за

заг. ред. Ю. В. Навроцької. Львів. 2013. 388 с.

21. Позовне провадження: монографія; за ред. В. В. Комарова. Харків. 2011. 522 с.
22. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: монографія; за заг. ред. професора В. В. Комарова. Харків. 2008. 928 с.
23. Сенік С. В. Цивільне процесуальне право: навч. посібник. Львів. 2010. 424 с.
24. Фурса С. Я. Цивільний процес України: Проблеми і перспективи: науково-практичний посібник. Київ. 2006. 448 с.
25. Фурса С. Я., Фурса Є. І., Щербак С. В. Цивільний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар; за заг. ред. С. Я. Фурси. Київ. 2010. Т. 1. 1044 с.
26. Бичкова С. С. Цивільне процесуальне право України: підручник. К.: 2009. 760 с.
27. Цивільний процес України: академічний курс: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. С. Я. Фурси. Київ. 2009. 848 с.
28. Цивільний процесуальний кодекс: наук.-практ. аналіз. З. Ромовська, Н. Шумська, Н. Шумська. Київ, 2013. 600 с.
29. Цивільний процес України: підручник; за заг. ред. Є. О. Харитоновою, О. І. Харитоновою, Н. Ю. Голубевою. Київ. 2012. 536 с.
30. Цивільний процес України: підручник; за заг. ред. М. М. Ясинка]. К.: 2014. 744 с.
31. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути; за ред. В. В. Комарова. Харків. 2016. 848 с.

ТЕМА №5. ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ З ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Семінарське заняття – 2 год./ 0 год.

1. Актуальні проблеми визначення цивільного права як галузі права.
2. Актуальні проблеми речових прав та особистих немайнових прав.
3. Актуальні проблеми зобов'язального права. Цивільний договір.
4. Актуальні проблеми забезпечення виконання зобов'язань. Недоговірні зобов'язання.
5. Відповідальність за невиконання чи неналежне виконання зобов'язання.
6. Проблеми розгляду справ, що виникають із спорів про спадкування.
7. Проблеми розгляду справ, що впливають з договірних правовідносин. Недійсність договорів. Реституція.
8. Проблеми розгляду справ, що виникають із спорів про відшкодування шкоди.
9. Проблеми розгляду справ, пов'язаних з правом власності.
10. Проблеми розгляду справ, що виникають із житлових правовідносин.

Методичні вказівки для підготовки до семінарського заняття

Розглядаючи дану тему потрібно акцентувати увагу на проблемах визначення цивільного права як самостійної галузі права, відмежування його від інших галузей права. Неоднорідність предмета та методу цивільного права. У наступному питанні слід розглядати недоліки визначення юридичної особи у ЦК. Проблеми визначення організаційно-правових форм ЦК, правовий статус юридичних осіб приватного права.

Далі до розгляду надається тема проблеми визначення права власності юридичної особи: приватна чи колективна, а також проблема визначення права власності українського народу, державної власності, управління такою власністю, як відбувається захист права власності та окремо розкриваються прогібаторний, негаторний і віндикативний позови. Вивчаються проблеми правового регулювання особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи, і особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи, у ЦК, а також, як відбувається захист особистих немайнових прав та відшкодування моральної шкоди.

У наступному питанні розкривається проблема виконання зобов'язання «в натурі» і заміна його грошовою компенсацією, межі свободи договору, обмеження свободи в укладенні договору монополістами, державними підприємствами, публічність, свобода змісту договору, обмеження такої свободи. Далі розглядається проблематика компенсації майнової та моральної шкоди, відповідальність за шкоду та відповідальність без шкоди. Проблеми визначення недоговірною зобов'язання, особливості відшкодування шкоди за окремі види деліктних порушень. Особливості зобов'язань, що виникають з пошкодження здоров'я, спричинення смерті.

Надайте визначення таких понять

Предмет і метод правового регулювання при визначенні самостійної галузі права. Цивільні правовідносини. Неоднорідність предмета та методу цивільного права. Господарсько-правова теорія. Необхідність додаткових критеріїв визначення галузі права. Цивільне законодавство. Колізія норм. Ознаки юридичної особи. Юридичні особи публічного і приватного права. Юридична особа і суб'єкт господарювання. Порядок створення та правовий статус юридичних осіб публічного права. Підприємницькі й непідприємницькі юридичні особи. Товариства та установи. Спільна власність. Емфітевзис, суперфіцій. Поняття та види зобов'язань. Правочини. Господарські зобов'язання. Зобов'язання з договору. Межі та умови виконання зобов'язань. Множинність. Види неустойки. Поручка, гарантія, застава, завдаток, притримання. Цивільна відповідальність: поняття, межі, функції, принципи. Поняття шкоди, повного відшкодування збитків, проблеми компенсації майнової та моральної шкоди. Структура недоговірною зобов'язання, об'єкт, суб'єкт, зміст. Поняття спадщини, спадкової маси. Заповіт, свобода заповіту. Спадкування за законом. Прийняття спадщини.

Скласти схеми:

- ✓ Співвідношення публічного і приватного в правовому регулюванні цивільних відносин.
- ✓ Функції сучасного цивільного права у регулюванні майнових і особистих немайнових правовідносин.
- ✓ Види та організаційно-правові форми юридичних осіб.
- ✓ Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
- ✓ Право спільної власності, її види, підстави виникнення і припинення.

Теми рефератів:

1. Поняття цивільного права як самостійної галузі права. Проблема співвідношення публічного і приватного в правовому регулюванні цивільних відносин.
2. Проблеми вдосконалення та кодифікації цивільного законодавства України.
3. Розвиток спадкового права. Проблеми особистого і суспільного у спадкуванні.
4. Проблеми створення та припинення діяльності юридичних осіб.
5. Актуальні проблеми здійснення корпоративних прав.
6. Проблеми здійснення власності Українського народу і державної власності.
7. Розвиток інституту права власності в Україні.
8. Проблеми свободи волевиявлення у цивільному договорі.
9. Правові наслідки порушення зобов'язання.
10. Цивільна відповідальність: поняття, межі, функції та принципи.

Теоретичні питання для самоконтролю:

1. Поняття та правовий статус акціонерного товариства. Актуальні проблеми здійснення корпоративних прав.
2. Поняття та правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю.
3. Поняття та правовий статус товариства з додатковою відповідальністю.
4. Поняття та правовий статус командитного товариства. Поняття та правовий статус повного товариства. Об'єднання підприємств.
5. Поняття та правовий статус виробничого кооперативу.
6. Цивільне зобов'язання: поняття і структура.
7. Історія розвитку особистих прав і свобод людини. Поняття, характеристика та значення особистих немайнових прав. Галузева належність особистих немайнових прав. Закріплення прав і свобод людини в законодавстві України. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують

соціальне буття фізичної особи. Захист особистих немайнових прав.

8. Поняття, загальна характеристика та ознаки речового права. Поняття, види та форми права власності. Проблеми здійснення власності українського народу і державної власності.

9. Захист права власності. Розвиток інституту права власності в Україні. Способи набуття права власності. Способи припинення права власності. Право спільної власності, її види, підстави виникнення і припинення. Право власності фізичних осіб. Право власності юридичних осіб. Право державної власності: поняття і загальна характеристика.

10. Особливості вираження волі у спадкових відносинах. Реалізація спадкових прав. Спадковий договір.

Практичне заняття – 2 год./ 2 год.

Тестові завдання:

1. Чи застосовується цивільне законодавство до майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони іншій, а також до податкових, бюджетних відносин?

- а) не застосовується;
- б) не застосовується, якщо інше не встановлено законом;
- в) застосовується;
- г) застосовується в окремих випадках, передбачених законом.

2. Що означає «вільне волевиявлення» як засада цивільно-правового регулювання?

- а) право сторін визначати характер власних взаємовідносин у межах, встановлених законом;
- б) можливість самостійно і вільно виявляти та формувати свою волю при вступі у цивільні відносини;
- в) властивість суб'єкта відносин нести цивільно-правову відповідальність;
- г) особливий спосіб вирішення спорів між учасниками цивільних відносин.

3. Який суд відноситься до суду першої інстанції?

- а) апеляційний суд;
- б) місцевий загальний суд;
- в) верховний суд;
- г) європейський суд.

4. Діяльність уповноважених державою органів із захисту порушених або оспорюваних суб'єктивних прав є:

- а) юрисдикційна форма захисту;
- б) засобом судового захисту;

- в) неюрисдикційна форма захисту;
- г) структурно-функціональним характером судової влади.

5. Засобом судового захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів є:

- а) заява;
- б) постанова;
- в) позов;
- г) наказ.

б. Особистими немайновими благами є:

- а) здоров'я, життя, честь, гідність і ділова репутація;
- б) здоров'я, життя, честь, гідність і ділова репутація, цінні папери;
- в) здоров'я, життя, честь, гідність і ділова репутація, власність;
- г) здоров'я, життя, честь, гідність і ділова репутація, ім'я (найменування), авторство, а також інші блага, які охороняються цивільним законодавством.

7. Що становить зміст права власності?

- а) право володіння та оперативного управління майном;
- б) право володіння та користування майном;
- в) право володіння та розпорядження майном;
- г) право володіння, користування і розпорядження майном.

8. До речово-правових способів захисту права власності належать:

- а) позов про визнання права власності;
- б) позов про відшкодування моральної шкоди;
- в) позов про відшкодування збитків;
- г) позов про примусове виконання обов'язку в натурі.

9. Віндикаційний позов відноситься до:

- а) спеціальних засобів захисту права власності;
- б) речово-правових способів захисту права власності;
- в) зобов'язально-правових способів захисту права власності;
- г) матеріальних способів захисту права власності.

10. Спеціальним способом захисту особистих немайнових прав є:

- а) право на спростування неправдивої інформації;
- б) визнання правочину недійсним;
- в) примусове виконання обов'язку в натурі;
- г) компенсація моральної шкоди.

Задача №1

До Енського районного суду звернулася Т. із позовною заявою про визначення додаткового строку про прийняття спадщини. Протягом розгляду справи в суді Т. померла. Її спадкоємцем є син З.

Які мають бути дії суду у ситуації, що склалася?

Задача №2

У 2022 до Енського районного суду звернулася П. з позовною заявою про визнання договору купівлі-продажу квартири недійсним та двосторонню реституцію. В обґрунтування своїх вимог, вона зазначила, що є спадкоємицею (донькою) К., яка була власницею спірної квартири. У 2021 році К. померла. Коли П. звернулася до нотаріальної контори для прийняття спадщини, їй повідомили, що у 2020 році квартира, власницею якої була К., була продана І. П. вважає, що К. під час укладання договору не могла розуміти значення своїх дій і керувати ними через тривалу хворобу, що вплинула на її сприйняття.

У судовому засіданні відповідачка І. повідомила, що вона вже не є власницею вказаної квартири. У 2021 році вона продала її Ц.

Якими доказами підтверджується недієдатність особи?

Що має зробити П. у ситуації, що склалася для захисту своїх прав?

Яке рішення має прийняти суд по цій справі, якщо П. буде наполягати на первісних позовних вимогах?

Задача №3

У 2022 році до Енського районного суду звернувся Ч. із позовною заявою про визначення права власності на будинок за набувальною давністю. В обґрунтування позовних вимог він зазначив, що раніше вказаним будинком володіла К., він, як сусід К., постійно допомагав їй, а після того, як К. не змогла себе обслуговувати внаслідок хвороби, здійснював догляд за нею. Після того, як у 2013 році К. померла, він поховав її та вселився в будинок. З того часу він безперервно володіє їм, обслуговує та сплачує комунальні платежі.

Як суд має вивістити цю справу?

Якою зараз є судова практика по справах про визнання права власності за набувальною давністю?

Які обставини має встановити суд для визнання права власності за набувальною давністю? Обґрунтуйте відповідь.

Спеціалізована література

1. Актуальні проблеми цивільного і господарського права: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 19 травня 2006 р.; за заг. ред. Р. Б. Прилуцького. Київ: МАУП, 2007. 268 с.
2. Амельченко В. Сутність юридичної особи в сучасних умовах. Підприємництво, господарство і право. 2006. № 2. С. 27-29.
3. Андрейцев В. В. Договірні правовідносини з виконання науково-дослідних робіт: автореф. дис. ... к. ю. н.: 12.00.03. К., 2012. 19 с.
4. Бабецька І. Я. Договір купівлі-продажу частки за законодавством України та країн ЄС. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького. 2014. № 10. С. 146-150.
5. Васильєв С. В. Цивільний процес: підручник. Київ: Алерта, 2019. 506 с.
6. Виграненко І. Г. До питання про поняття вини юридичної особи у сучасному цивільному праві. Економіка. Фінанси. Право. 2006. № 9. С. 21-22.
7. Волкова А. В. Договір перевезення вантажів автомобільним транспортом: автореф. дис. ... к. ю. н.: 12.00.03. Київ, 2015. 16 с.
8. Гладка Л. І. Лізинг як засіб подолання кризових явищ в економіці. *Економічний Вісник Національного гірничого університету*. 2015. № 2. С. 141-146.
9. Гончаров І. М. Співвідношення правових інститутів кондикції та віндикації у цивільному праві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2015. Вип. 33 (1). С. 112-116.
10. Горблянський В. Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг: автореф. дис. ... к. ю. н.: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019. 20 с.
11. Горленко І. П. Наукові дослідження відносин з перевезення пасажирів автомобільним транспортом. *Часопис Київського ун-ту права*. 2016. № 1. с. 166-170.
12. Гринько С. Д. Вітчизняна концепція деліктних зобов'язань. Університетські наукові записки. Право. Економіка. Управління. 2012. Вип. 1. С. 287-294.
13. Гриняк А. Б. Особливості розмежування договорів підряду та договорів із надання послуг. Підприємництво, господарство, право. 2012. № 4. С. 18-20.
14. Гриняк Т. Підстави звільнення від відповідальності перевізника за договором перевезення вантажу автомобільним транспортом. *Юридична Україна*. 2017. № 2-3. С. 27-33.
15. Гришко У. П. Захист прав споживачів транспортних послуг: автореф. дис. ... к. ю. н.: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2017. 19 с.
16. Гудима М. М. Захист прав споживачів за договором про надання туристичних послуг: автореф. дис. ... к. ю. н.: спец.12.00.03. Київ, 2012. 20 с.
17. Демчук А. М. Договір зберігання на товарному складі (складського зберігання): автореф. дис. ... к. ю. н.: 12.00.03. Київ, 2015. 16 с.

18. Джунь В. В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: монографія. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Юрид. практика, 2006. 384 с.
19. Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Майданник Р. А. Цивільне право України. Особлива частина: підручник. 4-те вид., стереотипне. К.: Юрінком Інтер, 2014. 1176 с.
20. Дзюбенко О. Л. Класифікація договорів про надання послуг. Митна справа. 2013. № 3 (ч. 2, кн. 2). С. 153-158.
21. Єфімов О. М. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2015. № 2(2). С. 53-56.
22. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т.; за заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця; наук. ред. М. М. Хоменко. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 1046 с.
23. Онищенко Г. Проблема встановлення межі здійснення суб'єктивного цивільного права. *Юрид. журн.* 2006. № 5. С. 24-25.
24. Панченко М. Добросовісність, розумність і справедливість – правові засади цивільного права України. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 12. С. 147-150
25. Потопальський С. С. Правові проблеми розмежування недійсних та неукладених договорів. *Вісник госп. судочинства*. 2005. № 4. С. 192-196
26. Прилуцький Р. Б. Щодо поняття та організаційно-правової форми біржі. *Вісн. госп. судочинства*. 2007. № 2. С. 148–155.
27. Розгон О. В. До питання про обов'язкову частку у спадщині. Актуальні проблеми цивільного і господарського права: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, МАУП, 19 травня 2006 р.; за заг. ред. Р. Б. Прилуцького. Київ: МАУП, 2007. С. 235-242.
28. Теньков С. Проблемні питання судового розгляду спорів, що пов'язані із відшкодуванням збитків. *Вісник госп. судочинства*. 2005. № 2. С. 127-130.
29. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник; за заг. ред. С. С. Бичкової. Київ: Вид-во КНТ, 2006. 498 с.
30. Цивільне право України: Академічний курс: підручник: у 2 т.; за заг. ред. Я. М. Шевченко. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ: Ін Юре, 2015.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Підготовка до семінарських та практичних занять допомагає глибше вивчити основні теми дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ».

Самостійна робота здійснюється у таких формах:

- виконання домашніх завдань;
- підготовка наукових доповідей та рефератів з тем, зазначених у програмі курсу;
- складання схем, таблиць з тем курсу «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ»;
- доопрацювання матеріалів лекції шляхом пошуку додаткової спеціалізованої літератури та опрацювання нормативно-правових актів;
- робота в інформаційних мережах;
- складання конспектів тем, що виносяться на самостійне вивчення.

Складаючи схеми чи таблиці, необхідно ознайомитися зі всіма матеріалами відповідної теми, опрацювати нормативно-правові акти та іншу спеціалізовану літературу. Виклад матеріалу в схемах та таблицях повинен бути стислим, максимально інформативним. Текстову інформацію, що подано в схемах та таблицях, потрібно ретельно перевірити на відсутність орфографічних, граматичних чи стилістичних помилок. Схеми, таблиці мають бути подані на електронному носії та у роздрукованому вигляді. Схеми повинні бути підписані і обов'язково сформовані в окрему папку.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Однією з форм організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи є індивідуальна робота студентів.

Індивідуальна робота студентів з дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» може включати:

- написання наукових статей, рефератів та тез наукових доповідей;
- участь у студентських конференціях, конкурсах, олімпіадах, наукових засіданнях, науково-практичних семінарах, колоквіумах тощо;
- участь у роботі студентського наукового гуртка;
- анотацію прочитаної додаткової літератури з навчальної дисципліни, бібліографічний опис літератури;
- розробка мультимедійних презентацій у вигляді спеціально підготовленого слайд-шоу, де матеріал подається у вигляді схем, діаграм, статистичних даних тощо;
- збирання постатейного матеріалу та письмовий аналіз законодавства України.

Вибір видів індивідуальної роботи здійснюється студентом за власними інтересами та попереднім узгодженням з викладачем. Тематику та форму індивідуальної роботи студент отримує на початку навчального року і здає роботу у визначені строки. Організацію, контроль та оцінювання якості виконання

індивідуальної роботи студентів здійснює науковий керівник. Індивідуальна робота подається на кафедру для перевірки до початку екзаменаційної сесії.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Принципи і види контролю знань студентів з дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ»

Контроль знань є складовою багатогранного навчального процесу в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ і являє собою організацію зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом.

Показники контролю знань студентів – основа для судження про результати навчання та для вирішення таких питань, як ступінь опанування навчальної програми, переведення на наступний курс.

Результати контролю знань слугують основним показником, за яким оцінюється робота окремого студента, академічної групи, курсу, факультету в цілому, а також робота викладача.

За умови вірної організації контроль знань слугує і навчальним, виховним, організаційним, розвиваючим, методичним та іншим цілям.

Контроль знань ґрунтується на таких основних принципах:

- перевірка й оцінка знань студентів мають відображати рівень засвоєння знань та стимулювати студентів до досягнення нових успіхів;
- перевірка й оцінювання знань мають проводитися систематично, планово, у нерозривному зв'язку з усім процесом навчання, послідовно з поступовим ускладненням завдань, змісту й методики;
- перевірка й оцінювання знань здійснюються з урахуванням індивідуальних особливостей і особистих успіхів кожного окремого студента;
- диференціація оцінок має здійснюватися за заздалегідь визначеними об'єктивними критеріями;
- оцінка знань студента повинна відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, умінь і навичок.

Контроль знань з дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ», що викладається на кафедрі цивільно-правових дисциплін складається з двох блоків планових заходів:

- 1) модульний контроль знань студентів;
- 2) підсумковий контроль знань студентів.

Оцінювання модульного контролю студента

Модульний контроль знань студента є невід'ємною частиною всього навчального процесу й засобом виявлення ступеня засвоєння студентом програмного матеріалу. Модульний контроль роботи студента

впродовж семестру має:

- допомагати студентові в організації його роботи;
- привчати студента до систематичного опрацювання матеріалу й підготовки до сприйняття наступних тем із програми дисципліни;
- виявити ступінь відповідальності студента та його ставлення до роботи, причини, що перешкоджають виконувати навчальну програму;
- стимулювати активність та інтерес студента у вивченні дисципліни;
- виявити обсяг, глибину та якість сприйняття студентом матеріалу, який вивчається;
- визначити прогалини в знаннях та способи їх усунення;
- виявити рівень опанування навичками самостійної роботи.

Оцінювання модульного контролю студента в семестрі проводиться за двома основними напрямками (об'єктами контролю):

- 1) систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- 2) виконання завдань для самостійного опрацювання.

Підсумковий контроль знань студентів

Підсумковий контроль знань студентів охоплює результати оцінювання модульного контролю та залік. Метою підсумкового контролю знань є визначення дійсного рівня та змісту знань студентів з конкретної дисципліни за обсягом, якістю, глибиною та вмінням застосовувати одержані знання у практичній діяльності відповідно до моделі конкретного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Підсумковий контроль знань з цієї дисципліни проводиться у формі заліку. Питання до заліку є вузловими, узагальненими, комплексними, потребують творчого підходу під час побудови відповіді та вміння синтезувати отримані знання.

Питання до заліку відбираються в межах програмних питань, що становлять зміст навчальної дисципліни. Програмні питання доводяться до студентів на початку навчального семестру. Передумовою для успішного складання заліку з дисципліни є поточна робота протягом семестру.

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ»

1. Загальні положення

1.1. Положення про рейтингову систему оцінювання успішності навчання (далі – РСО), які встановлюють особливості рейтингу з кредитних модулів, методику його розрахунку та принципи використання, розробляється, обговорюється й ухвалюється до початку семестру, в якому вивчається дисципліна «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ», на початку навчального року доводиться до студентів і протягом навчального року залишаються незмінними.

1.2. В основу РСО покладено поопераційний контроль і накопичення рейтингових балів за різнобічну навчально-пізнавальну діяльність студентів у процесі навчання.

Метою рейтингової системи оцінювання є:

- інтенсифікація навчального процесу та підвищення якості підготовки фахівців;
- підвищення мотивації студентів до активного, свідомого навчання, систематичної самостійної роботи протягом семестру та відповідальності за результати навчальної діяльності;
- встановлення постійного зворотного зв'язку з кожним студентом та своєчасне коригування його навчальної діяльності;
- забезпечення змагальності та здорової конкуренції в навчанні;
- підвищення об'єктивності оцінювання рівня підготовки студентів;
- зменшення психологічних, емоційних і фізичних перевантажень у період екзаменаційних сесій.

1.3. Положення про РСО є додатком до робочої навчальної програми дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ».

1.4. Основою для розробки РСО є розподіл аудиторного часу на певні види навчальних занять, які заплановані в робочих навчальних планах, модульні контролі, індивідуальні завдання тощо.

2. Система оцінювання

2.1. У Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ встановлюється єдина максимальна сума балів – 100 балів. Тобто, це максимально можлива сума балів за всі види робіт з даного модуля: семінарські, практичні та інші заняття; контрольні роботи; самостійне вивчення першоджерел, тем і розділів; робота за індивідуальним планом; колоквіуми, написання тез тощо.

2.2. Оцінка всіх модульних завдань визначається на основі розроблених кафедрою загальноправових дисциплін критеріїв. Складова модульного контролю має бути не більше 40 балів.

2.3. Встановлюються максимальні суми балів за виконання: завдань, виконаних у рамках аудиторних занять, – 30 балів, самостійної роботи, виконання індивідуальних завдань – 30 балів, завдань, винесених на модульний контроль, – 40 балів.

2.4. Студентам, які повністю виконали навчальний план, позитивно атестовані з дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» за результатами модульних контролів (отримали 60 балів і вище) на останньому тижні теоретичного навчання за їх згодою в заліково-екзаменаційній відомості проставляється рейтинговий бал і відповідна оцінка за 4-х бальною шкалою.

2.5. За бажанням студент може скласти залік з метою підвищення оцінки, отриманої за результатами модульних контролів. Складова залікового контролю має бути не більше 40 балів.

2.6. Викладач зобов'язаний розробити конкретний перелік робіт, які зобов'язаний виконати студент, та критерії їх оцінки (чіткі критерії оцінювання модулів, самостійної роботи, індивідуального завдання, контрольної роботи тощо) та довести їх до відома студентів на початку вивчення дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ».

2.7. Під час контролю систематичності та активності роботи студентів оцінці можуть підлягати: відвідування семінарських і практичних занять, активність та рівень знань при обговоренні питань семінарів, результати виконання лабораторних робіт, проведення розрахунків, завдання для самостійного вивчення, підготовка рефератів та їх презентація, участь у студентських конференціях, гуртках, наукових конкурсах та олімпіадах, інші форми робіт.

2.8. Кафедра цивільно-правових дисциплін і викладачі можуть встановлювати заохочувальні бали за активну участь в обговоренні навчального матеріалу, творче виконання завдань, за додаткову індивідуальну роботу, яка сприяє поглибленому вивченню курсу «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» (написання і захист реферату, огляд літератури, участь у науковій роботі, публікації статей, олімпіадах, конференціях, виставках, заявках на винаходи тощо), а також вилучати бали за пропуски занять, несвоєчасне виконання завдань тощо. Слід однак мати на увазі, що під час

додаткового нарахування балів їх загальна сума не повинна перевищувати максимально допустиме значення.

3. Переведення значення рейтингових оцінок

3.1. Встановлюється порядок перерахунку рейтингових показників 100-бальної університетської шкали оцінювання в традиційну бальну шкалу та європейську шкалу ECTS:

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	відмінно	90–100
BC	добре	75–89
DE	задовільно	60–74
FX	незадовільно з можливістю повторного складання	35–59
F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1–34

FX означає: «незадовільно» – необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання;

F означає: «незадовільно» – необхідна значна подальша робота.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття принципів цивільного процесуального права та сучасні погляди на їх класифікацію.
2. Конституційні принципи цивільного процесуального права.
3. Принципи цивільного процесуального права, закріплені законодавством про судочинство в Україні.
4. Функціональні принципи цивільного процесуального права.
5. Організаційно-функціональні принципи цивільного процесуального права.
6. Верховенство права та законодавство, відповідно до якого суд вирішує справи.
7. Диспозитивність цивільного судочинства.
8. Змагальність цивільного судочинства.
9. Гласність цивільного судочинства.
10. Відкритість цивільного судочинства.
11. Особливості розгляду справ про
12. Моделі оскарження та перегляду судових рішень в цивільному судочинстві. Форми перегляду судових рішень: апеляційний, касаційний, перегляд судових рішень Верховним Судом України, перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами.
13. Право на оскарження і перегляд судових рішень та право на справедливий судовий розгляд.
14. Повноваження суду в цивільному судочинстві у стадіях оскарження та перегляду судових рішень.
15. Позови про присудження: поняття, різновиди, відмежування від інших видів позовів. Особливості підготовки справи до судового розгляду, судового розгляду у справах за позовами про присудження. Особливості судових рішень, оскарження судових рішень у справах за позовами про присудження. Виконання судових рішень.
16. Позови про визнання: поняття, різновиди, відмежування від інших видів позовів. Предмет доказування у справах за позовами про визнання. Особливості судових рішень про визнання, їх виконання.
17. Перетворювальні позови: поняття, різновиди, відмежування від інших видів позовів. Особливості судових рішень у справах за перетворювальними позовами. Виконання судових рішень.
18. Особливості розгляду справ про захист права власності, витребування майна, відшкодування збитків.
19. Особливості розгляду справ про визнання правочинів недійсними.
20. Особливості розгляду справ про захист честі й гідності особи.
21. Особливості розгляду справ про відшкодування шкоди.
22. Особливості розгляду справ про звільнення та поновлення на роботі.
23. Особливості розгляду справ, що впливають з колективних трудових

відносин.

24. Особливості розгляду справ про стягнення заборгованості по заробітній платі.

25. Особливості розгляду справ про незаконність притягнення до дисциплінарної відповідальності.

26. Особливості розгляду справ щодо гарантій та компенсацій, що походять з трудових правовідносин.

27. Особливості розгляду справ про розірвання шлюбу.

28. Особливості розгляду справ про стягнення та зміну розміру аліментів.

29. Особливості розгляду справ про поділ спільного майна подружжя.

30. Особливості розгляду справ що впливають із шлюбного договору.

31. Особливості розгляду справ про визначення місця проживання дитини.

32. Особливості розгляду справ про визначення походження дитини і оспорювання батьківства.

33. Особливості розгляду справ про участь батьків у вихованні дитини.

34. Особливості розгляду справ про усиновлення.

35. Факти, що мають юридичне значення, які впливають з сімейних правовідносин.

36. Процесуальні особливості розгляду справ, що впливають з сімейних правовідносин, у позовному провадженні.

37. Процесуальні особливості розгляду справ, що впливають з сімейних правовідносин, у наказному провадженні.

38. Процесуальні особливості розгляду справ, що впливають з сімейних правовідносин, в окремому провадженні.

39. Особливості розгляду справ щодо визнання права власності на майно.

40. Особливості розгляду справ щодо стягнення компенсації моральної шкоди.

41. Особливості розгляду справ щодо прав інтелектуальної власності.

42. Особливості розгляду справ щодо визнання правочинів недійсними.

Для нотаток

Навчальне видання

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ
ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ

*Методичні рекомендації
для підготовки до семінарських та практичних занять*

(для здобувачів освіти освітнього рівня «магістр»)

Колектив авторів

М. Г. Поліщук
Д. М. Моїсеєнко
К. Е. Косяченко

Редактори, оригінал-макет –
Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуга

Редактор – *О. І. Галушко*

Підп. до друку 30.05.2022. Формат 60x84/16. Друк – трафаретний, цифровий.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 3,97. Обл.-вид. арк. 4,25.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018